

NOUA REVISTĂ ROMÂNĂ

ABONAMENTUL:

„ România un an 10 lei
„ șase luni 6 „
„ în toate țările uniunii postale un an 12 „
„ „ „ „ șase luni 7 „

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
Bulevardul Ferdinand, 55. — București

POLITICA, LITERATURA, ȘTIINȚA ȘI ARTA

APARE ÎN FIECARE DUMINICĂ

DIRECTOR:

C. RĂDULESCU-MOTRU
PROFESOR LA UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI

UN NUMAR:

25 Bani

Se găsește cu numărul la principalele
librării și la depozitarii de ziare
din țară

Prețul anunțurilor pe ultima pagină
1/2 pagină: 10 lei.

No. 5.

DUMINICĂ 10 MAI 1909

Vol. 6.

SUMARUL

NOUTĂȚI:

Viitorul congres de sociologie. — Comemorarea lui Mihail Eminescu. — Revista revistelor.

CHESTIUNI ACTUALE:

C. DIMITRESCU-IAȘI. *Către tinerime.*

POLITICA:

MAXIMILIAN HARDEN. *Austro-Ungaria, Germania și politica Balcanică.*

EMIL STAICU. *Asupra crizei industriei de petrol.*

ȘTIINȚĂ:

DR. I. SIMIONESCU. *Expediția ducelui de Abruzzi pe munții Ruwenzori din centrul Africii.*

LITERATURĂ:

GABRIELE D'ANNUNZIO. *Eroul.*

NOTE ȘI DISCUȚIUNI:

A. ȘT. G. *Tot despre examenele de capacitate pentru numirea profesoarelor la școlile secundare de fete.*

G. BOGDAN-DUICĂ. *Cărțile de citire oficiale.*

NOUTĂȚI

Viitorul congres de sociologie.

Institutul internațional de sociologie, asociațiune științifică creată în 1893 și recunoscută de utilitate publică în Franța, va ține al 7-lea congres al său la Universitatea din Berna între 20-24 Iulie acest an.

Desbaterile acestui congres se vor referi la chestiunea *solidarității sociale*. Se vor studia bazele filosofice ale solidarității sociale, precum și principalele sale aplicațiuni.

Biroul Institutului internațional de sociologie pentru anul 1909, precum și pentru acest congres este compus din d-nii R. Garofalo (Veneția) președinte; Léon Bourgeois (Paris), Béla Foeldes (Budapesta), C. S. Loch (Londra) și Ludwig Stein (Bernă) vice-

președinți; René Worms, directorul *Revistei internaționale de sociologie*, secretar general.

* * *

Comemorarea lui Mihail Eminescu.

Pentru 16 Iunie viitor, a 20-a aniversare a morții marelui nostru poet, Mihail Eminescu, se anunță din mai multe părți ale țării serbări și publicațiuni festive. La Galați va apare un volum redactat de câțiva admiratori ai poetului; la Iași de asemenea. Ar fi de dorit ca autoritatea școlară să ia din vreme dispozițiunea ca cu această ocazie să fie explicată elevilor de liceu opera poetului Eminescu de către conferențieri pregătiți inadins pentru această sarcină.

* * *

Revista revistelor.

Din bogatul sumar al revistei *Convorbiri critice*, apărută la 25 Aprilie, relevăm articolul d-lui Eugen Lovinescu, *Călători francezi în Grecia în veacul XIX*. Acest articol redă ultimele pagini din scrierea d-lui Lovinescu, *Voyageurs français en Grèce au XIX-e siècle*, care se găsește sub tipar și va apare în curând. «In veacul XVII și XVIII, până la Chateaubriand, «putem afirmă că interesul deșteptat de Grecia eră cu desă-vârșire retrospectiv... Pentru humaniști, Grecia cră «gloriosul «leagăn al libertății și al artelor». După Fauriel, învățații so-«coteau de obicei Grecia modernă ca un fel de accident, «căzut nepotrivit, în mijlocul ruinelor sfinte ale Greciei stră-«vechi pentru a le strică priveliștea și efectul...»

Chateaubriand fu cel dintâi călător în Grecia «pitoresc și «filoelen»: el deveni strămoșul unei întregi literaturi care aveă să răsără, ca toporașii sub pașii lui. Conte de Marcellus și Pierre Lebrun il urmară de aproape, «impletind cununi glori-«lor străbune, dar și vărsând lacrimi pentru cumplitele nen-«crociri ale ceasului de acum.

«Dacă războiul pentru independență n'a fost un rezultat al «acestei literaturi entusiaste, e ușor totuși de văzut că succesul «lui desăvârșit nu e mai puțin datorit presiunii, pe care opinia «publică, câștigată în partea Grecilor de această literatură, a «săvârșit'o asupra guvernelor la timp potrivit»

«După filelenismul dintre 1820 și 1830, o reacțiune eră de «prevăzut și am puteă numi, în chip general, domnia regelui «Othon I (1833—1863), o *periodă de reacțiune mis-elenică*...

«Timpul însă trecu... Dom. ia regelui George corespunde «tocmai acestei nouă faze de liniștire, ce nu păcătuiește nici «prin prea multă admirație, dar nici printr'o critică prea «aspră». — Intr'un interesant articol d. N. Em. Teohari dă o ex-«plicare psihologică comicului din scrierile lui Caragiale. — D. A. Spiru-Băcău face încercarea de a prinde intr'o formulă

științifică psihologia d-lui I. A. Brătescu-Voinești.—O apreciere dreaptă scrisă de directorul revistei, d. M. Dragomirescu, asupra romanului *Indreptări* a lui Duiliu Zamfirescu—Bucățile literare sunt semnate de Cincinat Pavelescu, Smolsky, I. Dragoslav, Costopol, N. Davidescu, B. Nemțeanu, etc. și de un poet nou, pe care direcția revistei îl recomandă călduros publicului d. Gr. Gregorian.

În *Luceafărul* (Sibiu) dela 3/16 Mai, poezii și nuvele datorite d-lor Soricu, Al. Ciura, Victor Eftimiu Ion Adam, Liviu Rebreanu. Revista are și o apreciere a d-lui G. Murnu despre a VIII-a expozițiune a tinerimei artistice din București.

Dr. Sever Mureșianu continuă în *Junimea literară* (Cernăuți), No. de Mai, studiul său asupra celor *trei portrete dela mînăstirea Trei-ierarhi din Iași*.—Revista mai cuprinde bucăți literare și cronici variate.

Vieața Nouă, dela 1 Mai, este foarte combativă. În două articole îndreptate în contra directorului *Convorbirilor literare* semnate D. Caracostea și S. se restabilesc faptele și se răspunde cu vehemență la criticile nedrepte aduse colaboratorilor acestei reviste de D-l Mehedinți.—D. Ovid Densușianu continuă studiul său asupra poetului A. C. Swinburne.—Poezii semnate de Eugeniu Speranță și Eulampiu (?) Slătineanu.

Țara noastră (Sibiu), în No. dela 3/16 Mai, precizează rostul elementului maghiar în monarhie.

«Interesul Monarhiei habsburgice este să se sprijine pe toate popoarele deopotrivă, fără preferințe și noi vom protesta totdeauna împotriva unei concepțiuni, conform căreia Maghiarii ar fi chemați să îndeplinească în această țară un rol care s'ar deosebi de al nostru sau de al celorlalte neamuri. Austria ar trebui să țină seamă de aceasta și să recunoască odată pentru totdeauna că în chestiunile dualiste nu sunt singuri Maghiarii de cari trebuie să se apropie, ci că naționalitățile sunt factorii cu cari trebuie să meargă alături».—În același No. d. Oct. C. Tăslăuanu face un apel călduros pentru a se urmări cu îmbogățirea muzeului *Asociațiunii din Sibiu* și dă în același timp câte va sfaturi bune.

În revista săptămânală ce apare la Galați, *Înainte*, d. I. Burbea destăinuiește chipul cum se întreține ziaristica de provincie. Sunt multe probabilități că dănsul, cu tot pesimismul ce arată, să spună totuși adevărul.

D. Gheorghe Panu, în *Săptămâna* de Vineri 1 Mai, începe a studia *problema economică față de scumpirea lucrurilor de hrană*.

În *Revista israelită*, 1 Mai, găsim o constatare, care dacă nu este nouă, este totuși interesantă, dat fiind autorul ei.

«Ca bun evreu, am urmărit un interes și iată anume carele: «Veți fi auzit și D-v. câtă vorbă și cerneală se cheltuiește pentru a se spune și a se scri că noi Evreii am fi o stavilă în mersul înainte al poporului român. În deosebire suntem învinuiți că am acaparat tot comerțul, toată industria și toate slujbele în legătură cu dănsule. Și iată cum chestia devine: «că nu ne ajută nimeni mai mult întru acaparea tuturor acestora ca polițienii și legiuitorii români. Ei cari asmuță neconținut pe Români împotriva noastră, îi depărtează mai mult de locul unde ne aflăm. Îi vezi bine cum plâng cu un ochiu, pe ruinele «avuției naționale acaparate de străini», pe când dacă te uiți la celalt ochiu, îl vezi strălucind de bucuria ce resimte politicianul și legiuitorul român de a fi putut «găsi o slujbuliță pentru vreun prieten, rudă sau chiar simplu «cumătru. «Munca e izvorul sănătății», «meseria e brățară de

«aur», zice el în orele de «beletristică, când ne având ce face «se mai inspiră și din cumințenia poporului român: când însă «pornește la treburi, în viața de toate zilele, atunci uită «moara proverbelor române cu tot și merge de bate la ușa «miniștrilor ca să obțină vreo slujbă pentru vreun partizan. «Și miniștrii, puternicii zilei, sunt oameni șarmanți; ei nu pot «refuza cererea unui «om politic», iar dragostea de neam nu «le îngăduie să lase «fără pâine» un fiu al neamului, care alt «fel ar peri de foame în țara lui, unde tot a încăput pe mâna «străinilor».

Revista generală a învățământului, pe Mai, cuprinde mai multe articole ale d-lui G. Bogdan-Duică referitoare la ahecedare și la psihologia cititului și a scrisului în clasa I. D. Duică se găsește acum sub impresia care i-a lăsat-o cartea cea nouă a lui Ernest Meumann: *Vorlesungen zur Einführung in die experimentelle Paedagogik und ihre psychologischen Grundlagen*. 2. vol. 1907. Cartea profesorului E. Meumann este foarte interesantă, de aceea sperăm ca impresia ce ea a lăsat asupra d-lui G. B.-D să fie și durabilă.—Const. Moisil propune ca un nou mijloc de educație națională schimburile de copii și tineri ce s'ar putea face între familiile românești culte din România, Ardeal, Bucovina și Basarabia. D. Moisil este probabil un poet, care n'a auzit încă de existență monarhiei austro-ungare. Mai aproape de realitate sunt propunerile din articolul d-lui Al. G. Demetrescu, tot asupra excursiunilor școlare

Dr. V. Oprescu termină în acest număr al revistei interesantul său articol asupra *cretinismului considerat ca boală populară în România*.

La mouvement économique (director, N. Xenopol)—1 Aprilie—cuprinde: un articol al d-lui Xenopol asupra bugetului general al statului pe exercițiul 1909-1910; un articol asupra pădurilor în Serbia de Mil. S. Vasic, și expunerea de motive la legea pentru exploatarea terenurilor petrolifere de A. Djuvara.

VERAX.

Au apărut *Studii Filosofice* de sub direcția D-lui C. Rădulescu-Motru Vol. II Fasc. 5 cu următorul interesant și bogat sumar:

Ion Petrovici: Atomismul filosofic.

C. Antoniadă: Filosofia lui Henri Bergson II.

I. Ghibănescu: Partea educativă în învățământul secundar.

Eugen Porn: Psihologia și Cutremurul din Messina.

Dino Provençal și Luigi Parmeggiani } Cutremurul din Messina: Însemnările unor salvați.

Comunicări

Dr. I. Iacobovici: Turburări psihice în urma unei fracturi cu infundare în regiunea frontoparietală stângă.

Dr. Petre Bernfeld: Clinica psihiatrică a Prof. Kraepelin.

Bibliografii:

O ediție franceză a Eticei lui Spinoza (A. Ștefănescu-Galați). Pragmatismul de W. James (D. R.) L'optimisme de Schopenhauer de St. Rzewuski (M. Ionescu-Miozin.)

Redacția București Bulev. Ferdinand 55

Prețul L. 1.50. De vânzare la principalele librării

Premii pentru abonații noștri

Administrația ține la dispoziția cititorilor revistei câte-va colecțiuni complete a celor cinci volume apărute pe prețul de lei 20.

BIBLIOGRAFII

Antonio Fogazzaro Dragostea unui rege (trad. din italienește de O. F. Agripa. Buc. Librăria Nouă Calea Victoriei 78.

C. Ș. Făgețel Verde și iar verde (culegeri populare) Craiova 1909 30 bani.

Edgar Allan Poe Povestiri extraordinare (trad. din englezește de Iosif Schiopul Biblioteca pentru toți).

I. Neagu Flăcări năbușite (Biblioteca socială) Prețul 1 leu. Editura revistei Idei.

CHESTIUNI ACTUALE

CĂTRE TINERIME¹⁾

Onorat auditor,

Ne-am întrunit din nou în acest institut universitar, creațiune a M. S. Regelui, pentru a sărbători al 13-lea an al fundării.

În gândul M. S. această instituție a fost menită să desăvârșească un îndoit scop: să fie un focar de muncă intelectuală, dând tinerimei universitare ocazie să folosească biblioteca acestei fundațiuni și în acelaș timp să servească ca loc de întâlnire, de schimb de idei și de influențare reciprocă pentru studenții tuturor facultăților universității noastre.

Un an după zguduirile sociale din Martie 1907, întâlnindu-ne în acest institut de cultură universitară — în momentul când o zare de liniște pare să se reverse peste orizontul vieții noastre sociale, adânc zdruncinate — cred că e momentul să ne gândim liniștit la rolul social pentru care se prepară tinerimea universitară, precum și la modul cel mai nemerit în care trebuie îndrumată activitatea ei în timpul pregătirii din Universitate.

Onorat auditor, fără îndoială, este o deosebire fundamentală între viața de școală și viața socială; deosebire fundamentală și ca valoare de muncă și ca valoare de concurență și ca metodă de lucrare.

E o deosebire între goana aprigă și pasionată din viața socială și munca liniștită din viața de școală.

În viața de școală avem asimilarea adevărilor cucerite de munca veacurilor, cunoștința de aproape cu o serie de icoane *ideale*, produse fericite ale activității omenești de peste veacuri. Școala prezintă tinerimei o selecțiune hrănitoare pentru minte și inimă din tot ce a făcut omenirea în decurs de vremuri.

În viața socială găsim frământările luptei pentru existență deslănțuite cu neîndurata lor intensitate; ciocnirile de idealuri mari și mărunte, generoase și egoistice se prezintă toate la olaltă. Aici nu mai e vorba de *selecțiune artificială*. Fenomenele naturii se desfășură potrivit legilor fatale și neîndurate ale naturii.

Deci, cu totul altfel va fi și *metoda de lucru*, în fiecare din aceste două medii.

În școală munca este senină și liniștită, ierarhia între cei cari muncesc se stabilește după intensitatea și calitatea muncii. Erorile ce se pot strecură în această privință sunt așa de puține în cât pot fi considerate ca niște cantități neglijabile în calcul. Cine muncește conștiincios, cine e bine înzestrat și lucrează prin urmare cu oarecare talent, este sigur de cucerirea locului ce i se cuvine, potrivit cantității și calității muncii lui.

În viața socială *tactica de război* e nota caracteristică a metodei de a munci. În frământările lupte pentru existență se prezintă toate curente de gâ-

dire, toate produsele sănătoase și bolnave ale mentalității omenești, construcțiuni de viață socială reze-mate pe istorie și știință sau construcțiuni fantasmagorice și utopice. Societatea se împarte în *majorități* și *minorități*.

În virtutea legilor evoluției sociale formele trecutului neputând dispărea decât pe încetul, în fiecare stadiu al evoluției sociale întâlnim stafiile trecutului în luptă cu nălucirile generoase de viitor.

În lupta din viața socială nu mai este aceea obiectivitate de apreciere a valorii cantitative și calitative a muncii. De regulă victoria este a celui mai *dibaci* în luptă. Cele mai de multe ori trebuie să înregistrăm triumful *majorității neluminate* care te zdrobește cu puterea *numărului*. Numai foarte rare ori indivizi și minorități *alese* au triumful de partea lor; din contra, cele mai dese ori indivizii și minoritățile cu idei înaintate sunt victimele nevinovate ale unei iubiri prea mari pentru *noi formule* în urmărirea evoluției științei, artelor sau a alcătuirii sociale.

Aceasta e icoana vieții sociale în deosebire, ca metodă de desfășurare a muncii, de viața din școală.

Cele două icoane sociale schițate contrastează între ele și prin fond și prin formă, pentru că într'un caz e vorba de *selecțiunea artificială* și în celălalt de *selecțiunea naturală*.

Care e locul pe care îl ocupă tinerimea universitară pe aceste două cercuri de activitate? Ea este pe *fruntaria* dintre viața de școală și viața socială.

Nu mai este studentul universitar, școlarul în adevăratul înțeles al cuvântului, aceasta o știm cu toții. Dar eu adaug: nu e *încă* nici cetățean.

Când constituția țării a fixat majoratul la 21 de ani, prin urmare începutul exercitării dreptului de cetățean, ea a avut în vedere un principiu general. Constituția nu putea intra în *amănuntele* distingării orizonturilor de activitate a diferitelor grupări sociale, și mai puțin încă în reglementarea frământărilor cari se desfășură în activitatea acestor grupări sociale.

Între viața de școală și adevărata viață de cetățean există o scurtă perioadă de *pregătire universitară*, care formează tranziția dela un stadiu la celălalt. Dar tocmai pentru că e o perioadă de tranziție sunt posibile ispitele de alunecare în ambele direcțiuni.

De sigur studenții de astăzi sunt *bărbații de mâine*. Dar formula aceasta este înșelătoare prin alunecarea grăbită spre viitor. Foarte des se întâmplă că tinerimea universitară în grăbirea sa spre viitor să încerce a-și lua rolul de *mentor* față cu generația formată deja, care călăuzește destinele unui popor. Pericolul acestei alunecări nu stă atât în tulburarea mersului normal al vieții socialc, cât mai mult că se risipește în îndrumări anticipate munca ce ar trebui desfășurată pentru pregătirea *solidă și conștiincioasă* a tinerimii universitare, în vederea rolului social ce va trebui să îndeplinească mai târziu.

În scurta perioadă de viață universitară, studentul trebuie să culegă toate acele elemente de *gândire și metodă de gândire*, cu ajutorul căreia să poată fi adevăratul bărbat de mâine.

1) Discurs rostit la a XIII-a aniversare a Fundațiunii universitare Carol I.

V'am schițat atâția ani de-a rândul unul din aceste elemente: *pregătirea serioasă științifică*. Mai mult decât atât: pregătirea în direcția științei cu *caracter național*; căutând ca fiecare părticică din comoara de cunoștinți să servească la îmbogățirea comorilor generale ale neamului și ale statului român.

Astăzi este un alt punct asupra căruia voesc să atrag atențiunea d-voastră: este chestiunea de *metodă de gândire*.

În viață socială, produs neapărat al trecutului — cu toți factorii pe cari împrejurările vremurilor i-au alcătuit — luptele se desfășoară conform pornirilor pătimașe ale acestor diverși factori. Gândirea poartă fatal signatură pasională. Urmărirea sinceră a adevărului este adânc întunecată de curentul orb al pasiunii. Pentru ca felul învechit al luptelor să se schimbe trebuiesc fără îndoială *curente noi* de gândire.

Legea progresului cere *ca generațiile noi* să aducă *alte curente mai sănătoase* în vâlmășala luptelor sociale. Din acest punct de vedere pretențiunea d-voastră de a introduce un *curent nou* în viața noastră socială este în parte îndreptățită. Bine înțeles, întru cât noul curent pe care îl veți introduce va fi un curent sănătos, răzemat pe datele științei pozitive și îndrumat după *metoda obiectivă a gândirii*.

Onorat auditor, relativ la metoda de gândire am aici o mică citație din Ernest Lavisse, nume care vă este cunoscut. Este vorba de modul cum se discută în Franța. În această privință Ernest Lavisse ne spune următoarele:

«Je me souviens... qu'un de mes meilleurs amis avertissait qu'il n'aimait pas à être contredit: «Prenez garde! Si quel'un n'est pas de mon avis, mon premier mouvement est de penser que c'est un imbécile, et le second de croire que c'est une canaille.» Beaucoup de Français ressemble à mon ami et ils mettront du temps à se corriger de ce travers.»¹⁾ Și eu așa adăogă «mulți Români».

Nu e așa, onorat auditor, că fiecare din D-voastră ar putea să zică în privința metodei cu care se discută, precum și în privința ciocnirilor de gândiri din luptele vieții dela noi, că mulți români — adese-ori prea mulți, — gândesc în chipul amicalui lui Ernest Lavisse. Dacă gândești ca el, ai toată aprobarea lui, dacă nu gândești, trebuie să fii ori un prost ori un șarlatan și toate atacurile din această logică decurg.

Onorat auditor, rostul tinerimii care se prepară pe băncile universității cu atâtea sacrificii nu poate și nu trebuie să fie de a îngroșă rangurile acelor cari drept adevăr, nu văd decât părerea lor și cari ca metodă de convingere nu văd decât insulta pentru cel ce gândește altfel de cât dânșii.

Trebuie să se dea o luptă conștientă cu altă metodă și cu altă pregătire științifică; căci alta e metoda și pregătirea pe care tinerimea o primește în 3, 4 sau 6 ani petrecuți pe băncile universității. Așa fiind, nu trebuie să se prezinte chestiunile decât când sunt studiate în toate cotiturile lor, când poți stă de vorbă cu

frunțașii despre ele și al doilea, și această este principalul, să știi că știința te învață să fii tolerant, să fii îngăduitor. Mersul întreg al omenirii către progresul de adevăruri cucerite a fost prin eroare. Dela Alchimia de pe timpuri s'a ajuns la Chimia de azi și la toate aplicațiunile ei. Dv. puteți înmulți cu sutele exemplele acestea. Prin urmare studiul obiectiv al părerii ce se emite, precum și al controverselor este nota specială a omului care a cultivat știința și care s'a pătruns de metoda obiectivă pe care vrea să o introducă în luptele vieții. Iată formula curentului pe care trebuie să-l introduceți Dv. În acest sens numai poate eși cea căldură care răsare numai din o convingere adâncă că chestiunea este pe deplin studiată; și numai din acesta rezultă apoi cea căldură de propagandă care face ca o convingere să isbutească. Când convingerea aceasta lipsește, când nu ești sigur că ceea ce susții tu poate să fie tocmai ceea ce trebuie în chestia socială, și prin urmare nu ești pe terenul adevărului, deplin dovedit, atunci trebuie să stai, și să te abții dela fapt.

De câțiva ani, onorat auditor, Universitatea a intrat în o viață de contact ceva mai apropiată între studenți între ei și între studenți și profesori. Crearea seminarilor universitare a produs acest prim rezultat: studenții s'au deprins și se deprind a lucra în ogrorul științei sub conducerea unui profesor. Rezultatul dobândit în astă privință are o îndoită însemnătate: studentul câștigă încredere în puterea lui de a lucra în domeniul științei și în același timp prin colaborare se stabilesc raporturi mai strânse între studenți și profesori. Și dintr'un punct de vedere și din celălalt seminariile înlesnesc *acțiunea educativă* a Universității.

Un alt punct însemnat sunt societățile special studențești pe cari le-ați creat Dv. și unde aveți ocazie de a vă înrâuri reciproc, a vă îndemna la lucru și a lucra fără conducerea profesorului. Aceasta este deosebirea între lucrarea seminarului și a societății speciale. De altminterea, Universitatea încurajează și pe unele și pe altele. Anul acesta este primul an când prin regulamentul universității s'au acordat un număr de premii lucrărilor mai distinse din seminarii, din fondurile Hilel, apoi din fondurile Fundațiunii Carol I.

S'a dat mijloacele de tipărire unei părți din acele lucrări seminariale care s'a putut prezintă sub formă mai selectă.

E un început, mai este mult de făcut; nădăduim că dl. ministru va lua act de însemnătatea educativă a lucrărilor seminariale și va da toate mijloacele necesare pentru a se realiza în întregime influența educativă a acestui focar de cultură, care e Universitatea.

Onorat auditor, fiindcă suntem în Fundațiunea Carol I avem dreptul să ne întrebăm, dacă nu există încă un al treilea mijloc de educație universitară în sensul *pregătirii de metodă*, despre care ne ocupăm.

Un al treilea mijloc de educație universitară constă în *solidarizarea muncii studențești*, solidarizarea diferitelor facultăți. Când aveți ocazia să lucrați împreună atunci puteți să vă influențați reciproc unii pe alții, grupe pe grupe. Dela cei dela istorie învățați studiarea conștiințioasă a documentelor și nevoia acestei studieri. Dela cei dela litere dragostea pentru frumosul ideal și for-

1) Rev. int. de l'enseignement 1907 vol. II pg. 197/98.

mele cele mai nemerite de exprimare prin grai și scris. Dela cei dela filosofie învățați însemnătatea puterii de sinteză, avântarea în regiunea formulărilor generale ale gândirii, călăuziți de metodele riguroase ale științei. Dela cei dela științe sociale, drept, economie politică, învățați a considera faptele sociale ca o serie de momente a unei întregi evoluțiuni, produse pe linia cauzală. In orice caz înveți a cunoaște viața socială nu ca o cristalizare a unui moment determinat, ci ca o serie de transformări. Dela cei dela matematică, rigurozitatea metodii științifice. Dela cei dela medicină, interesul pentru studiul vieții, pentru pregătirea de reale energii naționale. Dela cei dela teologie învățați tăria de credință și rolul pe care îl poate avea în viață tăria credinței. Toți la o laltă înrâurindu-vă învățați adevărata metodă obiectivă cu care se face știința. Incercări în acest sens s'au făcut cu așa numitele asociații generale ale Dv. și n'au izbutit.

Singura încercare care stă în picioare și promite în viitor este Fundațiunea universitară Carol I, care fiind un focar de muncă pentru toate facultățile, dă ocazie la aceasta. Menirea acestui institut universitar este să întipărească studențimii acelaș spirit de *metodă* de gândire, pregătind astfel curentul social sănătos al viitorului apropiat.

Să încheem această cuvântare anuală zicând: să trăiască M. S. Regele Intemectorul acestui institut universitar, să trăiască Dinastia românească!

C. DIMITRESCU-IAȘI.

POLITICA

AUSTRO-UNGARIA, GERMANIA ȘI POLITICA BALCANICĂ

Publicăm în paginile următoare conferința ținută de cunoscutul publicist german *Maximilian Harden*, directorul revistei *Zukunft* în seara de 12 Mai st. n. a. c. în marea sală de concerte din Viena.

Doamnelor și Domnilor

Când m'am plimbat azi prin admirabilul D-voastră oraș, care pare și miroase ca un buchet de primăvară, am observat în mai multe locuri preparațiuni pentru ceva care se obicinuește a se numi arcuri de triumf.¹⁾ Acum un an, gândurile mele nu s'ar fi oprit de sigur nici un minut la aceste preparațiuni, căci când e cineva obligat prin profesiune mai mult poate decât prin înclinare, să trăiască în capitala Germaniei, va fi văzut sau va fi citit atât de des în timpul ultimelor decenii despre arcuri de triumf, încât n'ar atribui unor asemenea preparațiuni, nici o importanță deosebită. Am avut o epocă de recepțiuni solemne de capete încoronate și persoane însemnate din acest imperiu, încât asemenea sărbătoriri trec de obicei fără importanță. Aceasta este de altfel foarte natural, iar persoanele cari cred că din asemenea preparațiuni și din bucuria care de obicei se asociază la ele, s-ar putea conchide că sunt conduse de iubirea și de asentimentul unei națiuni, asemenea persoane zic, se înșală și multe din ele s'au căit în împrejurări grele de această eroare. Eu însumi am văzut, prinți orientali chiar, cari venind la Berlin au fost primiți cu mare

bucurie și pompă. Trebuie însă să spun că astăzi, preparația ce am văzut m'a mișcat adânc, fiindcă mi-am zis: Dacă în acest oraș fără ocazie exterioară — căci e vorba numai de înapoarea dintr'un voiaj de restabilire — se fac asemenea preparațiuni, pentru a saluta pe reprezentantul Germaniei, atunci oricine are onoare de a aparține acestui imperiu este îndreptățit să se bucure oricari ar fi credințele sale politice și în orice conflict ar fi fost poate odată cu anumite ordine sau particularități ale acestui reprezentant al imperiului; zic este îndreptățit să se bucure, căci vede în acest simptom exterior că o instituție internațională care părea gata să se sfârșească și să se deprecieze, își are rădăcinile în adâncul poporului, precum e și de dorit, iar această instituție este unirea ambelor imperii a Austro-Ungariei și a Germaniei.

Oratorul face după aceasta istoricul uniunii Germano-Austriace și explică că prin logica lucrurilor crearea intimității între ambele puteri germane, se oferea în mod simplu. Această uniune în cei 30 de ani ai săi de existență, n'a avut niciodată de suferit vre-o încercare serioasă și s'a spus în foarte multe rânduri că tocmai această uniune a împedat o conflagrație care împingea la un războiu. Totuși în ultimii ani, credința ambelor imperii în puterea și durabilitatea acestei uniuni a slăbit puțin și aceasta s'a arătat nu prin părerile unor politicieni mai mult sau mai puțin radicali, — aici în acest oraș s'a zis întradevăr odată, că tripla alieanță ar fi un cântec învechit, și asemenea expresiuni s'au auzit pe ici, pe colo — ci s'a arătat în aprecierea intimă a ambelor complexe de interese. Lumea s'a obicinuit a vedea mereu conglomeratiuni nouă de puteri și se credea datoare a spune că această uniune ar fi întru atât de pace, întru cât ea ar fi eficace numai pentru a păstră pacea, și n'ar fi proprie spre a suportă vre-o încercare. Acest sentiment devenise atât de viu încât în ultimii doi ani toată politica europeană constă în fenomenalul contrast de interese Anglo-Germane, și orice om mai mult sau mai puțin deștept trebuia să vadă cum s'a încercat a se împinge din toate părțile către uniunea engleză, puterile cari înainte avuseseră oarecari simpatii față de Germania.

Aceasta datează cel puțin din timpul războiului cu Burii și de la urcarea pe tron a regelui care se numește Eduard VII, dar care va fi poate numit primul om în felul lui și a cărui figură în istorie este încă întrucâtva nehotărâtă. Sunt mulți oameni cari spun că la noi el este apreciat prea mult și că n'ar fi acel om de stat prevăzător, cum se pretinde în genere. Aceasta e posibil. Însă oricine trebuie să recunoască că afacerile lui politice și le-a făcut până acum perfect. Eră un tip cu totul nou venit pe tron, un tip de monarh cum nu s'a mai văzut în lunga dezvoltare a acestei instituțiuni, foarte îndepărtat de regelul altor timpuri sau de invizibilul rege asiatic, de niciodată vizibilu împărat al Chinei sau de un rege parlamentar burghez de un calibru obicinuit. Regele Angliei și-a început domnia, cu întreaga sobrietate a tradițiunii engleze, continuând-o într'un mod perfect de înțelept până în ultimul timp. Credința în puterea Britanică devenise atât de mare, încât lumea eră obicinuită să considere ce-

¹⁾ Aluziune la pregătirile pentru primirea kronprinzului german.

lelalte alianțe de popoare drept cantități neglijabile, Aceasta a durat până în momentul când în Europa de sud a început din nou o lichidare, când mișcarea națională religioasă în țările rămase încă Turciei, fu atât de mare, în cât toate celelalte state importante, fură forțate de a introduce acest nou factor în calculul lor. Se convenise chiar a se desface o fâșie din coasta imperiului turcesc, se făcuse alianța—poate universală, poate episodică — a Angliei și Rusiei, dar atunci se văzu că ar fi fost imposibil a se cere Turciei în acest moment o nouă desmembrare. Așești junci turci sărbătoriți în Europa în mod atât de extraordinar, nutriți de educație franceză și engleză și susținuți de bani franțuzești și englezești, au pus pentru prima oară mâna pe domnie și n-a fost momentul oportun pentru un rege al Mării Britanii și a Irlandei de a-i îndemna să cedeze o nouă posesiune.

Este de observat aici că Anglia are două puncte la cari ține printr'o necesitate imperioasă: Intâiul este flota, iar al doilea este principiul că Marea Britanie trebuie să aibă totdeauna în lumea mahomedană, prestigiul primei și celei mai tari puteri prietinoase Islamului, de oarece altfel nu poate menține India, unde un mic pumn de oameni deștepți vor să stăpânească milioane de asiatici, și unde această stăpânire a devenit din ce în ce mai oficială.

De această considerație a fost dictată în ultimii ani întreaga politică engleză, precum și tot ce s'a făcut pentru a strică Statului, — în care am onoarea de a vorbi azi, situațiunea sa de mare putere în vecinătatea mahomedanismului. Austro-Ungaria fu nevoită de a trage consecințele celor întâmplare în Constantinopol și în Turcia. Ea fu nevoită să prevadă cu o nouă etichetă titlul ei de posesie pe cele două provincii balcanice pe care le stăpânește de 30 de ani, creând o situație definitivă acolo unde până acum domnea în aparență un drept de război. Nici un om cu minte n'a crezut vreo dată că ar putea exista un guvern austro-ungar, care ar fi atât de inconștient de datoria și interesele lui, în cât să renunțe la două provincii pentru care se cheltuiseră atâta osteneală, și atâtea eforturi de civilizare. Această Bosnie și această Herzegovină le posedă Austro-Ungaria nu numai dela congresul din Berlin; ea le posedă dela convențiunea din Reichstadt dela 1877. Atunci Rusia dorind neutralitatea Austro-Ungariei în războiul contra Turciei, a plătit acest preț și orice ministru rus ar fi putut să afle din corespondența diplomatică a acelui an, că se poartă ca un om de afaceri neleal, dacă pune numai la îndoială titlul de posesie al Austro-Ungariei asupra acestor două provincii.

Așa dar, în aceste provincii au voit să se aleagă deputați pentru parlamentul turc. Nu trebuia dar să se lase nici o posibilitate, de un dubiu asupra suveranității. Acum izbucni însă un tumult ne mai pomenit. Pe cât timp acest eveniment s'a petrecut numai în interesanta țară a regelui Petru, a fost determinat numai de cauze naționale și dinastice.

Oratorul descrie agitația care a domnit în Serbia după anexarea Bosniei și Herzegovinei și uneltirile din diferite părți ale Serbiei contra monarhiei Habs-

burgilor. În urma anexiunii izbucnind un tumult și în Anglia, au dispărut dintr'o dată vechea prietenie și marile simpatii ce existau pentru Austria în timpul lui Gladstone. În Anglia se consideră ca și cum s'ar fi petrecut lucruri monstruase, o ruptură a dreptului tuturor popoarelor și se zicea că o conferință ar trebui să reguleze drepturile de posesie ale casei de Habsburg-Lotharingia. Și a fost o fericire că în timpul de față atât de sărac în personalități marcante și care poate tot din această cauză este înclinat a atribui orice eveniment istoric numai unei determinațiuni economice, a fost o fericire ziceam că s'a ridicat un om și a spus cu o înțelepciune mare, sobră și rece: «Nu voi fi nici odată de părere ca suveranul meu să fie dus în fața unui tribunal european, ca națiunea mea sau dubla monarhie pe care sunt chemat să o reprezint, să cedeze întru ceva dreptul ei unui areopag european». Acest om, baronul de Aehrenthal a spus aceasta atât de liniștit și atât de rece în cât n'a putut să aibă nici un efect și nici n'a voit aceasta.

În tot momentul s'a simțit până într'atât politician și om de stat, în cât și-a zis: «Sarcina mea nu este să obțin efecte oratorice și publiciste sau să-mi atrag aplauze, ci sarcina mea este acțiunea și procedez cât mai bine, dacă moderez energia mea până la un ton extrem de redus». Acest politician este un om căruia nu numai Austro-Ungaria ci și noi din Imperiul german îi suntem recunoscători, căci a arătat că diplomația, care căzuse puțin în discredit poate produce încă rezultate însemnate, punând ambele state în fața unei necesități colosal de instructive și care trebuie să rămâie instructivă.

Oratorul istorisește că la Petersburg deja de mulți ani se avea o excelentă părere de acest baron austriac. «Am fost atunci — spuse Harden — pentru puțin timp în Petersburg și am vorbit cu fostul ministru de finanțe Witte. Acesta îmi spuse: «Se atribue în Germania diplomaților noștri cele mai teribile planuri. Însă nu e de fel așa. În tot corpul diplomatic ce se află în Petersburg, nu cunosc decât pe unul de calibru tare și acesta este consilierul ambasadei austro-ungare, Excelența sa baronul de Aehrenthal.

Prin șederea în Petersburg a căpătat acea pătrundere în lucrurile rusești care a preparat succesul lui de astăzi. Fiindcă dacă își punca întrebarea cari ar fi pericolele de temut, trebuia să ajungă la rezultatul că nu e nici un pericol în cazul când ambele imperii ar rămâne unite. Întrebarea era numai dacă rămân unite, dacă această încercare putea fi suportată.

Oratorul trece să se ocupe de statele balcanice. Sârbii — zice el — și-au făcut următoarea socoteală: «Rusia ne ajută, forțează cel puțin pe Austro-Ungaria a concentra câteva corpuri de armată la granița Rusiei. De asemeni din cauza altor puteri, se vor concentra alte corpuri de armată, așa că noi, în țara noastră muntoasă ne putem permite a șicană un moment pe Austro-Ungaria.» Această socoteală s'a arătat însă ca nefundată. Oratorul spune că ar fi nedreaptă susținerea ministrului de externe Isvolsky, că ar fi fost păcălit de oarece i s'a comunicat dinainte intenția anexării Bosniei de către Austria, la

care lucru n'a avut nimic de obiectat. Nici la Viena, nici la Buchlau nu s'au făcut păcăteii ci la Londra într'o clauză secretă a convenției comerciale Anglo-Ruse, promițându-se Rusiei strămtorile turcești. Această promisiune nu s'a putut însă îndeplini de oarece în timpul acela s'au ivit în Turcia cunoscutele turburări și n'a îndrăznit nimeni să ceară dela noii suverani aceste concesii pentru Rusia. Astăzi nu există o putere rusă capabilă de invaziune. Toate puterile mari pot spune acum cu drept cuvânt, fără a se mândri: Dacă rușii au nevoie să aibă alianțe, întimitați și comunitați de orice fel, atunci pot să vie să ne expue condițiile lor. În timpurile cele mai grele ale Rusiei, când Anglia a tolerat slăbirea Rusiei de către Japonia, cele două imperii, Austro-Ungaria și Germania au menajat atât de mult poziția rusă și n'au căutat întru nimic să tragă vre-un profit în cât ar putea să pretindă recunoștință. Speranța sârbilor în ajutorul Rusiei s'a arătat deșartă, fiind-că Rusia nu poate trimete trupe afară din țară, fără a se expune din nou anarhiei și revoluției.

Nu a rămas dar decât Franța. În Franța azi se exagerază puterea ei militară chiar de cei mai serioși politicieni, dar ea nu numai că nu voește să facă războiu contra vreunei mari puteri, dar nici nu poate, cu toată vitejia poporului său. Mai e de adăogat că Franța nu e liberă în hotărârea ei. Ea a împrumutat aproape 18 miliarde Rusiei, Turciei și diferitelor state din Balcani, și trebuie totdeauna să se gândească cum ar putea să-și scoată datoria, cum poate menaja aceste țări ca să poată plăti, căci altfel nu-i se vor plăti cupoanele.

Cât despre Italia, ea nu se poate gândi fără alianță să ia o parte activă în politică.

Unde eră deci teribila primejdie? Primejdia constă numai în aceia că în ultimii ani, preocuparea generală eră să se prilejuească primejdii. De repetite ori se încercase a se intimidă Austro-Ungaria și mai ales Germania arătându-i-se coalițiuni posibile, spre a o face să cedeze pe tărâmul politic, ceea ce a și reușit de câteva ori. Astfel în chestia marocană, Germania a consimțit la o cedare ne la locul ei și care i-a compromis întrucâtva prestigiul față de Islam. Dar când a fost luată hotărârea ca pe viitor să nu se mai dea înapoi față cu asemenea intimidări, se văzu că factorii reali erau cu totul altfel decât se crezuse până acum. Acesta e câștigul cel mare pe care l-am avut în urma acestei campanii și a acestui an, care va fi foarte important și pentru dezvoltarea ulterioară a acestor două state, încât s'ar putea zice că dacă ele merg împreună, chiar fără să fie sentimentalitate la mijloc, numai atât vor fi unite cât le poruncește interesele lor cari merg paralel, și vor fi de neîntrecut și de neatacat de Europa; iar această observație e de mare valoare.

Cred că e o nesocotință fatală, dacă se încearcă azi a se despărți state și popoare cari din punctul de vedere economic sunt logate unele de altele, să se facă amputări în domeniul economic, acolo unde astfel de operațiuni n'ar face decât să slăbească puterea vitală într'un moment în care tendința generală a omenirii

e să fundeze state economice.—Când într'un asemenea moment în care adevăratele mari puteri, Britania, America de Nord, Rusia, au de luptat cu piedici mari, piedici cari după temperamentul fiecărui popor, se țin ascunse ori se destăinuiesc, dar cari se pot rezuma prin conflictul albului cu coloratul: Rusia-Japonia, Anglo-India, Statele-Unite-Japonia, când într'un asemenea moment psihologic—istoric, cele două împărății, cari după teritoriul ce stăpânesc nu se pot socoti ca adevărate mari puteri, ne dau mărturie că pot fi aliate și în zile de grea cumpănă, e o dovadă, un avantaj simțit abia acum, dar un avantaj ce mâine-poimâine se va preface în realitate și care nu poate fi nesocotit. Ultimele luni au arătat că așa zisele puteri mari n'au putut face nimic față cu puterile teritoriale unite Austro-Ungaria și Germania. Puterile mari nu și-au ajuns scopul, ca în Orient afacerile să se termine după cum se voia în Buckingham—Palace, nu și-au ajuns scopul să umilească împărățiile. Când e vorba de conferență ele nu se mai în-doesc acum că ea ar avea mai mult rolul să înregistreze dar niciodată să judece.

Oratorul povestește panica care a domnit în Anglia în ultimele săptămâni din cauza înarmării navale a Germaniei, și continuă astfel: În nici-o parte a globului nu s'a ajuns la ceva definitiv; de sigur că se va încerca slăbirea alianței, a cărei putere s'a arătat așa de bine în acest caz și cred că în nici una din cele două împărății nu trebuie lăsat să pătrundă îndoiala că asemenea încercări vor reuși.

Se va continua în ambele țări cu luptele naționale și sociale. Acestea sunt însă chestii de orânduire interioară, chestii cari privesc aranjamentul casei; mai importantă e însă întrebarea dacă fundamentele pe cari e clădită casa, sunt solide. Aceste fundamente ale ambelor imperii sunt tari așa fel, că cele două state nu numai sunt în stare să-și păstreze posesiunile moștenite, dar încă să și le mărească într'un mod cinstit, conștiincios, fără lăcomie și mândrie, dacă se vor decide să rămână aliate, dacă vor să se înțeleagă asupra chestiunilor economice și politice pe care se bazează alianța lor și dacă sunt decise mai presus de toate, ca să se lupte cu arma în mână pentru menținerea alianței dacă e nevoie. Dacă cei de prin prejur știu aceasta, se vor feri să provoace acest moment și dacă în țară se știe acest lucru se va zice: Desigur fiecare avem încă mult de luptă la postul nostru, dar nu trebuie să purtăm acest fel de luptă, așa ca statul să sufere și să se slăbească. Căci azi e unul din momentele în cari se decide asupra destinelor Europei... și acelor state cari n-au profitat de asemenea momente, nici eternitatea nu le repară pierderea.

ASUPRA CRIZEI INDUSTRIEI DE PETROL

Dacă ne amintim de agitația ce se născuse în 1900, când statul român voia să concesioneze terenurile sale petrolifere unui consorțiu de capitaliști străini, și comparând-o cu tăcerea și indiferența în care s'a votat actuala lege a guvernului pentru concesionarea aceluiași terenuri, s'ar putea crede că opiniunea publică din această țară e lipsită de consecvență. Atunci, în 1900, scandal

și constituiri de societăți românești cu capital național pentru a împedea încheierea afacerii cu străinii, și acum în 1909, o desinteresare completă a publicului, aproape ca și când prin parlament s'ar fi trecut o lege de mâna a zecea!

Explicația acestei schimbări, de sigur că nu se va putea găsi, cum am spus mai sus, într'o lipsă de consecvență, ci în diferența de împrejurări în care s'au propus legile. La 1900, statul trecea printr'o mare criză, și pentru a se face față lucrurilor, între altele, se propuse și concesionarea terenurilor petrolifere. De sigur că amatorii nu au lipsit, dar întreaga țara sa alarmase, socotindu-se modalitatea acelei concesiuni ca o lovitură adusă intereselor naționale și făcându-se chiar o apropiere, deși exagerată, a situațiunei de atunci, cu aceia dela 1848 când Trandafiroff, omul uneltirilor rusești, ceruse concesionarea tuturor zacămintelor miniere din țară, pentru exploatare.

Și după aceasta, teama guvernelor de a nu se pripici cu rezolvarea chestiunei a fost așa de mare, că, la diferite alte propuneri ce capitaliștii străini făceau pentru concesionarea terenurilor, se răspundeă cu ezitare și amânare. Astfel, în public se întărea convingerea că nici un guvern, că nici un partid, nu va mai îndrăzni să facă din concesionarea terenurilor o afacere, ca orce afacere particulară, și că ea nu se va putea face decât ținând samă, în primul rând, de interesele statului și ale națiunei.

În afară de aceasta, la 1900, entuziasmul pentru afacerile de petrol eră cu mult mai mare. Dela 1896 se observase o creștere importantă în producțiune, cea ce dedeă cele mai frumoase speranțe pentru viitorul exploatațiunilor în țară, și lucrările comisiunei de petrol scosese la lumină aproape cea mai mare parte din liniile petrolifere ale țarei. Ca urmare a iluziunilor de atunci, s'a început o campanie de acaparare a terenurilor, atât de particulari cât și de diferite societăți, și în vederea mai marci producțiuni, ce se speră că nu va întârzia, în diferite regiuni petrolifere de mâna întâia s'au clădit uriașe fabrici pentru rafinarea petrolului, cât și pentru fabricarea materiilor și obiectelor necesare industriei lui.

Cum vedem, pe lângă patriotismul și amorul propriu național, se mai adăugau și diferite interese particulare, care se opuneau la concesionarea terenurilor petrolifere ale statului, fără să se țină sama de considerațiunile amintite mai sus. Ba ceva mai mult: particularii vedeau în concesionarea terenurilor o afacere care i-ar fi prejudiciat foarte mult. Ei făceau socoteala că dacă statul va atrage capitalul străin pentru terenurile lui, atunci ei vor putea interesă mai greu pe bancherii din străinătate, și astfel prevederile în privința plasării terenurilor concesionate de ei, nu se vor realiza.

Mai sperau ei în rezultatele positive ale congresului de petrol ce s'a ținut la București în 1907, care trebuia, după ei, să concentreze pe cei mai mari capitaliști din lume, care înspăimântați de imensa bogăție ce zace în solul român, nu ar fi întârziat de a plasa capitalul lor în afacerile din țară, aducând o adevărată ploaie de aur în pungile diferiților concesionari și samsari.

Dar dela 1907, situația începe să se schimbe, afacerile cu terenurile deveneau din ce în ce mai puțin

rentabile, capitalul străin, naiv și generos, așa cum îl doreau toți câți concesionaseră terenuri, se arată foarte sgârcit; regiuni în care se puseseră mari speranțe, aduceau cele mai crude deziluzii, și producția nu mai avăa creșterea vertiginoasă care se observase în 1906. Jocul de bursă al afacerilor de petrol, eră prin urmare *«en baisse»*.

Să auziau fel de fel de exprimări pesimiste, care au ajuns culmea în toamna anului 1908, când marii rafinori au început să se alarmeze că n'au destul petrol că, ei au construit fabrici de capacitate pentru o producțiune mai mare, cerând statului un sprijin în acordarea importului de petrol galițian. Cei interesați, bine înțeleși, că au dat semne de îngrijorare, și secretarul Asociației Petrolistilor, D-l Inginer Osiceanu, cu competența-i cunoscută, a început o serie de articole în *«Viitorul»*, propunând diferite soluțiuni crizei în care se află industria petrolului. Statul, ca protector al marilor întreprinderi, după urma cărora el cel dintâi trage foloase, trebuia deci, după logica tuturor, să intervină.

În afară de acestea, mi sunt și alte cauze care au slăbit entuziasmul pentru afacerile de petrol. Rând pe rând, s'au văzut societăți formându-se și ruinându-se, iar societățile consolidate distribuind dividende prea mici, de cum se poate aștepta dela o întreprindere minieră, al cărei scop nu e de a rându un joc monetar cum sunt întreprinderile de bancă, ci de a îmbogăți și cât de repede.

E un fapt cunoscut că societățile pe acțiuni sunt rău administrate la noi în țară, consiliile de administrație absorbând aproape tot câștigul, și fiind lipsite de simțul de răspundere față de banul acționarilor. Astfel se explică de ce unele societăți s'au prăpădit de cum s'au înființat. Cât despre societățile, despre care nu se poate spune de cât că trăiesc, ele sunt rezultatul unor nesfârșite speculațiuni, și lipsa de înflorire e datorită nu concurenței ce ar există între ele de a produce cât mai mult petrol, ci aceleia de a acapara cât mai multe terenuri, îngropând astfel, pentru vecie poate, o mare parte din capitalul ce posedă.

E bine să insist puțin asupra acestor fapte, arătând astfel cetitorilor marile neajunsuri de care suferă țânăra noastră industrie de petrol, neajunsuri cari, în primul rând, vin după urma lipsei de organizațiune serioasă în rânduirea afacerilor de această natură.

Cele mai mari societăți pe care le avem, sunt rezultatul unor transformări continue. De pildă, d-l X are terenuri și găsește capital, socotindu-și terenurile ca a-part social pentru o sumă foarte respectabilă, și astfel face o societate. Acum această societate, după un an, doi, de funcționare, se transformă într'o alta cu un capital mai mare, aducând în această nouă combinație toată averea ei, și valorând-o pentru o sumă, iarăși, cât se poate de respectabilă, și tot așa înainte... În chipul acesta, cam pentru un același potențial, ca să mă exprim mai bine, de producțiune, capitalul la care trebuie dat câștig devine din ce în ce mai mare, dividendele tinzând, prin urmare, de a deveni din ce în ce mai mici, spre cea mai mare nemulțumire a acționarilor. De fapt, din toate aceste șurupării nu câștigă de

cât promotorii și protectorii afacerii, precum și consiliile de administrație, care se disting printr'o mare capacitate de absorbție.

Apoi cu rivalitatea dintre societăți pentru a concesiona terenuri!! Societățile în loc să exploateze intensiv terenurile dovedite ca cele mai bune, se întind în toate părțile, până și în regiuni cu totul lipsite de petrol, numai pentru a se afirma în modul acesta ca mare societate, după unele mentalități, și de a da prilej, ca din traficul concesionării terenurilor, câțiva privilegiați și favoriți ai consiliilor de administrație să câștige, să câștige... Se pot numi societăți care au 20—30.000 pogoane de terenuri, cu fel de fel de obligațiuni, și dacă exploatează cel mult 200, și dacă nu și mai puțin. Și aceste 200 de pogoane trebuie ca din producțiunea lor să acopere toate cheltuielile și să dea dividende și la capitalul plasat în restul de zeci de mii de pogoane. O politică financiară mai lipsită de bun simț, nici că se poate închipui, numai astfel explicându-se slabul dividend al capitalului investit în exploatațiunea petrolului dela noi.

Cum se vede, toate cele expuse au fost de natură de a aduce nemulțumirea și dezinteresarea marelui public pentru afacerile de petrol, precum și criza în socotelile societăților de producțiune și rafinare a petrolului. Statul, strâns cu ușa, a intervenit, fără să mai provoace vre-o mișcare printre cetățeni, ca altă dată, votându-se o lege de o importanță considerabilă într'o indiferență cu adevărat orientală. Intervenția lui a căutat să împace toate susceptibilitățile, toate drepturile câștigate și toate speranțele ce mai există încă în industria petrolului. Terenurile statului, după noua lege, se împart în loturi, și ele subîmpărțite în patru meritori: unul de rezervă statului, unul capitalului neași românesc, altul societăților existente cu un capital mai mare de 500.000 fr., și altul pus la buoul plac al statului, adică pentru chiverniseala diferiților politicieni, care se perindă la putere cu diferitele guverne. În privința acestei legi vom vorbi mai pe larg într'un alt articol, făcând acum observația că era bine, nu numai să se dea capitalului amator terenuri garantate, dar să se aducă și o disciplină în organizația afacerilor de petrol. E criză, nu fiindcă regiunile noastre nu mai au petrol, cum se trâmbează, ci pentru că pe lângă intențiunea de exploatare minieră, se mai agață și spiritul de speculație, jocul de bursă, precum și nelipsita ignoranță!

Aci e răul!!

EMIL STAIU

ȘTIINȚE

EXPEDIȚIA DUCELUI DE ABRUZZI PE MUNȚII RUWENZORI DIN CENTRUL AFRICEI

Sunt prinți, a căror viață se scurge fără de folos pentru omenire ori țara lor, într'un *dolce far niente* ce nu se deosibește întru nimic—în afară de mediu—de viața napolitanilor care-și înfundă mâinele în buzunare și privirea în albastrul golfului, trăind Dumnezeu știe din ce.

Sunt alți prinți, cari neavând o educație suficientă pentru a creă ceva, se fac totuși protectorii muncitorilor, încurajând pe artiști, pe savanți în manifestațiunile lor, dând naștere, indirect, la curente civilizatoare ce fac une ori epocă. Curtea Medicisilor din evul mediu, acea a ducelui de Weimar, de pe vremea lui Goethe, sunt pilde clasice.

Sunt și prinți cari nu se mulțumesc numai cu atâtă. Simțind goliciunea vieții ce ar putea-o duce, își iau un scop de muncă, ușurată mult prin condițiunile sociale și materiale, în care se găesc. Principele de Monaco e un savant încercat în cercetarea adâncurilor oceanelor, un principe de Bavaria e un oculist renumit, ducele de Orleans un întreprind explorator ca și ducele de Abruzzi, de a cărui ultimă călătorie în inima întunecatei Africe, ne dă seamă cartea apărută de curând: *Der Ruwenzori*¹⁾ (Lipsca, F. A. Brockhaus 1909).

Ori de câte ori vine vorba de tainutele popoare ale Africei lăuntrice, fără voe ese înainte curajul și cele îndurate de Stanley, unul dintre cei dintâi care a făcut cu puțință înaintarea armatelor coloniale în părțile din ce în ce mai cunoscute ale «continentului întunecat». Lui Stanley se datorește și redescoperirea unui lanț de munți, ale căror vârfuri se ridică mai sus de cât ale muntelui Alb din Alpi, cu creste acoperite de omăt, măcar că numai jumătate de grad îi desparte de brâul pământului. Redescoperire e cuvântul ce se poate întrebuiți de cele mai multe ori în loc de descoperire, căci foarte adesea fenomenele care produc senzație la «descoperirea» lor în timpurile noastre, sunt arătate drept cunoscute, măcar în parte, de cei vechi; vorba poetului *toate-s vechi și nouă-s toate* își are și aici aplicare. A făcut mare vâlvă printre geografi existența acestor munți în centrul Africei, dar meticuloșii desgropători ai documentelor antice, au arătat îndată, că două mii patru sute de ani înainte se scria despre «Egiptul hrănit de omăt» iar faptul că Nilul își datoră parte din apele sale Munților de argint, nu era taină pentru Aristot, depă cum în Geografia lui Ptolemeu (din întâia jumătate a veacului al doilea după Hristos) se poate citi limpede că la 12° 30' latitudine sudică și între 57 și 67 longitudine se ridică Munții Lunei, a căror scoartă de omăt dă apă lacurilor dela obârșia Nilului.

E dreptul că toate aceste afirmări se bazau pe acel «se zice» neștiințific, pe povestirile caravelor ce nu puteau să dea deslușiri mai limpezi, dar nu e mai puțin adevărat, că munții se presupuneau.

De când Stanley i-a văzut, de când Ruwenzori nu mai puteau fi confundați cu Kenia și Kilimandjaro, cei doi stâlpi de foc din afara regiunii marilor lacuri, s'au încercat mulți să ajungă până la ei. Dar vecinătatea equatorului, curenții de aer puși în vârtej de enormele cantități de zăpadă ale vârfurilor, învăluiau mereu acești munți în pânza deasă a negurelor și norilor. Rar când cortina se rădică, lăsând privirei cea mai măreață priveliște alpină răsărită din mijlocul pădurilor nestrăbătute, formate din Acații, ericacee și ferige arborescente. Se stabilise existența lor, se știu că se înalță

1) *Il Ruwenzori*. Milano, 1909. 15 lire.

între lacurile ce umplu cea mai însemnată și lungă depresiune de pe pământ, se cunoștea că în văgăunile vârfurilor lor omătul e îngrămădit și întărit în ghețari ce rezistă soarelui equatorial, dar nu se știa în amănunte topografia lor, nu călcasă picior de om pe vârful lor cel mai înalt, nu se știa dacă ghețarii sunt asemenea celor din Alpi, ori niște simple îngrămădiri de omăt întărit, ce spânzură de coamele prăpăstioase ale muntelui.

Acesta a fost scopul explorării din 1906 a ducelui de Abruzzi, urmărit cu multă îndârjire și ajuns în mare parte.

* * *

Câtă deosebire a adus vremea și civilizația în explorările continentului african se poate prinde comparând descrierea călătoriei lui Stanley și aceea a cercetătorilor italieni. În 17 zile făcând expediția drumul dela Neapole la Mombaza de pe coasta estică a Africei. În două zile se pot face cei 940 km. ce despart țărmlul Africei de lacul Victoria, cu drumul de fer construit cu multe sacrificii de către englezi, distanță ce nu se putea tăia decât în patru luni mai înainte, pe drumuri rele, printre triburi veșnic gata la măceluri sau prin păduri de erburi unde se ascund leii și leoparzii. Acum e o plăcere să treci nesupărat prin mijlocul pădurilor de banane, «să aibi fericirea să vezi câte un leu cum pășeste mândru pe câmpia întinsă ori căldurile de zebre, antilope, gazele, girafe» ce s'au deprins cu pufăitul mașinei ce urcă până la 2347 m. Ajunsă la marginea lacului Victoria, expediția italiană găsește și aici semnul civilizației ce înaintează cu pași repezi peste tot, sub forma unui vapor, ce face curse regulate între diferitele puncte ale țărmlului, așa încât după 21 de zile dela plecarea ei din Neapole, se află în inima Africei, lăsând în urmă 4750 mile geografice, deci aproape nouă mii de kilometri.

De aici, dela Eutebbe, capitala protectoratului englez Uganda, începe adevărata excursiune. Influenței politice engleze în special și, s'ar putea spune în parte și civilizațiunii care domolește pornirile rele, se datorește buna primire ce au făcut diferitele triburi, în majoritate creștini, expediției, formată din peste 300 de persoane, din care 194 purtători ai bagajului împărțit în colete de câte 23 kgr. A urmări povestirea drumului, ar fi prea mult pentru această dare de seamă, de și tocmai peripețiile călătoriei și mai ales pitorescul regiunilor călcate, dau nota originală a călătoriei. Străbat când câmpii rădicate acoperite de «iarba elefantului» înaltă de șase metri și deasă ca peria, când păduri cu arbori de 30—40 m, împlețiți cu liane printre care fac gimnastică numeroase călduri de momițe, când plantațiuni de banani în mijlocul cărora se văd bordeele joase ale indigenilor, când regiuni pustiite de teribila muscă tsetse.

Cu cât drumul s'afundă mai departe, cu atât devine mai greu, mai obositor, iar mersul e stănjănit de ploile repezi ce schimbă pământul în noroi. În sfârșit, apare șirul de munți dorit, cu vârfurile sclipitoare înălțându-se până la cer, aducând aminte italienilor de peisajul ce se desfășoară ochiului din șesul piemontez ori lombardic spre lanțul Alpilor, deși tabloul e mult mai

serios, mult mai pompos.» Ultimul popas mai lung e făcut în Fort Portal, așezat la 1535 m., locul de reședință al unui sub guvernor și al misionarilor catolici și protestanți, avangarda ori cărei înaintări a civilizațiunii în continentul întunecat. De aici greutateile cresc, cu panta din ce în ce mai mare, cu lipsa sâtelor, cu pământul din ce în ce mai stâncos, alte ori mai mocirlos, cu pădurile virgine prin care securea trebuie să lărgească cărarea, cu șuroaile de apă repezi și reci ce trebuiesc trecute, cu ploaia rece, deasă și mărunță ce udă până la piele pe europeni și face să tremure ca varga indigenii nedeprinși cu frigul. Din când în când munții înzăpeziți să arată în fundul unei văi, măbind curajul și atrăgând prin taina în care sunt învăluți. Pădurile devin mai dese; ericaceele din care sunt formate aproape nu au frunze, învăluite fiecare într-o pânză, de lichenii ce le distrug. «Linieștea morței domnește și lipsa ori cărui semn de animale completează tabloul ce pare a fi din o vreme trecută a pământului, când animalele superioare nu apăruse încă.» Și pădurile dispar, făcând loc covoarelor verzi de mușchi și brădișor, stropite cu cele mai variate culori. «Impresia generală nu poate fi redată prin vorbe; privești și e prea deosebită, de aceea cu care e deprins europeanul, spre a putea fi descrisă. Peste tot apasă tăcerea adâncă a cimitirelor. Vântul rece dinspre ghețari poate să aducă aminte de orice numai de equatorul ce trece prin acea regiune a pământului nu.

Vegetația începe să se schimbe și ea: cu flora africană începe să se amestece floricele alpine, semn că vârfurile înalte nu sunt departe. În sfârșit cu chiu cu vai, expediția ajunge la ultimul conac, așezat la 3790 m, de unde încep adevăratele explorări, și de unde conducătorii încercați cu ghețarii Svițerii au rolul principal. Urcarea spre vârf ar fi fost pentru ei o jucărie, dacă vremea nu le-ar fi pus necontenit piedici. De altfel expediția a avut mare noroc, De regulă masivul Ruwenzori e învăluit în nori. Neguri dese îl ascund privirelor depărtate, și tot ele alungau pe toți acei care au mai încercat să-l urce. De astădată, mirat parcă de îndrăzneala și perseverența celor ce vroiau cu tot dinadinsul să calce pe vârfurile lui, muntele își îndepărtă zăbranicul de nori și se arată pentru scurt timp privirilor uimite de măreția ascunsă, așa în cât aparatele de fotografie transportate cu atâta trudă, putură să fixeze pentru totdeauna frumusețea impunătoare a Jungfrau-ului african. După o grea muncă, nu atât din cauza terenului accidentat, cât din cauza întunecului neștrăbătut în care îi învăluiau negurile, în sfârșit stindardul verde-alb-roș, pe care erau cusute de mâna regiinci-mume cuvintele *Ardisci e Spera* (aibi curaj și credință), fâlfâia pe vârful celui mai înalt munte din Africa, la 5125 m. Pare că spre cinstirea muncii și a curajului, cortina de nori să dădă înlături «Din întunecime ne găsim în spațiul liber plin de lumina cea mai limpede. La picioarele noastre se întindea marca de neguri, Din planul uniform și mereu în mișcare răsăreau cele două vârfuri mai înalte. Alexandra și Margareta, două piramide ce străluceau de-ți luau ochii, la lumina soarelui reflectată de miriadele cristallilor de omăt cu care erau acoperite, Pânza de neguri

separă Africa ecuatorială, încinsă de foc, de veșnicul omăt al înălțimilor muntoase».

Bucuria urcării vârfurilor celor mai înalte, le dădă din nou curaj, pentru cercetarea mai amănunțită a munților. Numai așa, se știe azi că lanțul Ruwenzori, de forma unui G, se ridică singuratec din marea depresiune africană, «Regele norilor» cum îl numesc unele triburi locale e format din șase grupuri de vârfuri, dela 4000-5135 m, separate de întinse câmpuri de omăt, strănse în văi sub formă de ghetari, a căror topire hrănește neconținut lacurile de unde își reia drumul Nilul, către Marea Mediterană,

Păreră celor vechi, că Nilul își trage apele din topirea omătului, rămâne fapt câștigat pentru știință. Ghetarii azi în descreștere și alcătuiți după tipul ghetarilor din Scandinavia, ajungeau cu vârful limbei lor în adâncimea văilor, scoborându-se până la 2000 m. Linia ometelor veșnice e cam la 4500 m, și coincide vârfurilor inferioare ale ghetarilor. Interesantă e repartizarea vegetațiunii, care repetă în înălțime, distribuția orizontală dintr'o emisferă. La înălțimi de peste 3000 m, pădurile dese de Bambus și ericacee, fac loc muschilor, iar la umbra lor toporașii, picioru-cucoșului, umbiliferele aduc aminte de vegetația pădurilor europenești. Peste 3500 m muschii, brădișorul și lichenii iau locul pădurilor, iar la 5000 m, stâncele sunt goale.

Scopul principal al explorării s'a ajuns. Ruwenzori nu mai e o enigmă geografică. Munca membrilor expedițiunii a fost încoronată de succes, iar meritul câștigat prin osteneală de Ducele de Abruzzi e mai trainic și mai scripitor de cât laudele ce i s'ar fi adus rangului cu care soarta l-a investit fără voia lui.

DR. I. SIMIONESCU
Profesor la Universitatea din Iași.

LITERATURA

EROU L

Drapelele mari ale sfântului Gonselvo fuseseră scoase în piață și acum se legănau greoi în văzduh. Le purtau oameni cu înfățișare uriașă, cu obrajii împurpurați și cu gâtul plin de putere: ei făceau glume.

După victoria câștigată asupra Radusanilor, oamenii din Mascalico sărbătoriau venirea lui Septembrie cu o nouă măreție. O minunată înflăcărare religioasă stăpânea sufletele. Tot ținutul aducea jertfă îmbelșugarea rodirii grâului spre slăvirea *Patronului* sărbătorit. Pe străzi, dela o fereastră la alta femeile întinseseră velințele de nuntă. Bărbații împodobiseră cu ramuri verzi porțile, și cu flori, pragurile caselor. Cum suflă un vânt ușor, era pe străzi o undoiare nesfârșită și fermecătoare de parfumuri, ce îmbătau mulțimea.

Dela biserică, procesiunea urma să se întoarcă și să se înșiruiască pe piață. Înaintea altarului unde căzuse sfântul Pantaleone, opt oameni, norocoși, așteptau clipa când să ridice statuia sfântului Gonselvo; ei se numiau: Giovanni Curo, Ummalido, Mattalà, Vincenzo Guanno, Rocco di Cenzo, Benedetto Galante, Biagio di Clisci, Giovanni Senzapaura. Stăteau în tăcere, cuprinși de demnitatea îndatoririi lor, cu capul cam amețit.

Păreau destul de puternici, aveau ochiul arzător al fanaticilor; purtau în urechi, ca femeile, două inele de aur. Din când în când își pipăiau brațele și încheietura mâinii, ca pentru a le simte puterea, sau își zâmbiau cât o scripă de fulger între ei.

Statuia *Patronului* era enormă, de bronz, goală înăuntru, înegrită, cu capul și cu mâinile de argint, înfricoșător de grea.

Zise Mattalà:

— *Avandè* ¹⁾!

Împrejur, poporul se îngrămădia să privească. Fereștrele bisericii răsunau la fie-ce bătae a vântului. Cuprinsul ei fumegea de tămâie arsă. Sunetele fanfarei se auziau când și când. Un fel de friguri religioase cuprindea pe cei opt oameni în mijlocul acelei frământări. Intinseseră brațele, gata.

Zise Mattalà:

— *Una!... Dua! Trea!...*

Intr'o unire, oamenii se opintiră să ridice statuia de pe altar. Dar greutatea întrecea puterile lor: statuia se înclină spre stânga. Oamenii nu-și putură încă bine potrive mâinile în jurul piciorului ei ca s'o prindă. Se îndoiau încercând să se împotrivescă. Biagio de Clisci și Giovanni Curo, mai puțin îndemnatici, o lăsară să alunece. Statuia se aplecă cu totul într'o parte, greoi. Ummalido scoase un țipăt.

— *Luati seama! Luati seama!* — strigară cei dimprejur, văzând pe *Patron* în primejdie. Din piață venia un sgomot atât de puternic încât acoperia toate glasurile.

Ummalido căzuse în genunchi; mâna lui cea dreaptă rămăsese sub bronz. Astfel, în genunchi, el ținea ochii aținți asupra mâinii, pe care nu putea s'o scoată, doi ochi mari, plini de groază și de durere, dar gura-i, strâmbată de suferință, nu mai țipa. Câte-va pete de sânge udau altarul.

Tovarășii, toți de-odată, se opintiră încă odată pentru a ridică povara. Dar era grea. Ummalido, în spasmuri, își mușcă buzele. Femeile ce priveau, se înfiorară. În sfârșit statuia fu ridicată; și Ummalido își retrase mâna sdrobotită și însângerată, nemai având nicio formă.

— *Du-te acasă, mă! Du-te acasă!* — îi strigau oamenii împingându-l către ușa bisericii.

O femeie își rupse șortul și i-l dădă să se înfășoare. Ummalido nu primî. Nu vorbea. Privea la un grup de oameni ce făceau gesturi în jurul statuei și se certau.

— *E rândul meu!*

— *Nu, Nu, E rândul meu!*

— *Nu! Al meu!*

Cicco Pono, Mattia Scafarola și Tomaso di Clisci se certau cu glas tare, ca să înlocuiască, fiecare, pe Ummalido, în al optelea loc de purtător.

Acesta se apropie de dânșii. Ținea mâna cea ruptă în jos și cu cealaltă își făcū drum. Zise cu simplitate.

— *Lu poste è lu mi.* ²⁾

Și întinse umărul stâng pentru a susține pe Patron. Își înăbușia durerea strângând dinții, cu o voință sălbatică.

— *Tu che vo'fa' ?* ³⁾

El răspunse:

— *Quelle che vo' sante Gunzeloc.* ⁴⁾

Și, împreună cu ceilalți, începū să meargă. Oamenii îl priviau trecând, uimiți.

Din când în când, câte unul, văzând rana care sângera și devenia pământie, îl întrebă în treacăt:

— *Ummà, ce mai ții?*

El nu răspundeă. Înaintă tăcut și grav, măsurându-și pasul în ritmul muzicelor, cu mintea înfierbântată, pe sub velințele mari ce fâlfâiau în vânt, prin mulțimea ce tot creștea.

La colțul unei străzi căzū, deodată. Sfântul se opri o clipă și se legănă, în mijlocul unei scurte neorândueli, apoi își urmă drumul. Mattia Scafarola intră în locul gol. Două rude ridicară pe rănit și îl duseră în casa cea ma apropiată.

1) În dialect: Înainte.

2) Postul e al meu.

3) Ce vrei să faci?

4) Ceia ce vrea sfântul Gonsalo.

Ana di Cenzo, o bătrână încercată în vindicarea rănilor, privi mâna stâlcită și însângărată, și apoi clătină din cap:

— *Che ce pozze fa'?*¹⁾

Nu putea să facă nimic cu tot meșteșugul ei.

Ummalido, care își revenise în fire, nu deschise gura. Stând jos, își privea rana, liniștit. Mâna atârna, cu oasele sfărâmate, pentru totdeauna pierdută.

Doi-trei săteni bătrâni, veniră să o privească. Fiecare, cu un gest sau cu o vorbă arată acelaș gând.

Ummalido întrebă:

— *Chi ha purtate lu sante?*²⁾

Și răspuseră:

— Mattia Scafarola.

El întrebă iar:

— Acum ce fac?

Răspuseră:

— Utrenia în biserică.

Agricultorii îi spuseră rămas bun. Plecară să asculte utrenia. Un mare răsunet de clopote venea dela catedrală.

Una din rude puse lângă rănit o doniță cu apă rece, zicând:

— Ori cum pune mâna aici. Ne întoarcem îndată. Mergem să ascultăm utrenia.

Ummalido rămase singur. Glasul de clopote se întărea mereu. Lumina zilei începea să descrească. Un măslin, bătut de vânt, lovea cu ramurile sale în fereastra joasă. Ummalido, așezat ca și mai înainte, începuseră să și scalde mâna în apă, puțin câte puțin. Cum sângele închiegat și fărâmiturile de oase se desprindeau, pierderea se arată și mai mare. Ummalido se gândi:

— Orice e de prisos. E pierdută, Sfinte Gunzelve și-o jertfesc ție.

Luă un cuțit, și eși. Strázile erau pustii. Toți credincioșii erau la biserică. Pe deasupra caselor alergau norii vineți ai unui apus de Septembrie, ca niște turme fugare.

În biserică mulțimea îngrămădită cânta, parcă în cor, la sunetul fanfarei, respectând măsura. O căldură înăbușitoare eșia din corpurile omenești și din lumânările aprinse. Capul de argint al Sfântului Gonselvo scânteia din înălțime ca un far.

Ummalido intră. În mijlocul uimirii tuturor merse până la altar.

Zise, cu glas limpede, ținând în mâna stângă cuțitul.

— *Sante Gunzelve, a te le offre.*³⁾

Și începu să taie în jurul încheieturii, în carne vie, privit de norodul ce se înfiora de groază. Mâna sdrobotită, se desprindea câte puțin, într'un val de sânge.

Se leagănă o clipă, atârând de cele din urmă fibre. Apoi căzu în vasul de aramă, menit să strângă darurile de bani, la picioarele Sfântului.

Atunci Ummalido ridică mâna ciuntă, sângeroasă, și zise iar cu glas limpede:

Sante Gunzelve, a te le offre.

GABRIELE D'ANNUNZIO

(Tradus din italienește de C. Sp. Harnag)

A APARUT

THOMAS CARLYLE

DE

G. ANTONIADE doctor în filosofie

— PREȚUL LEI 3 —

De vânzare la principalele librării

1) Ce pot să fac?

2) Cine a dus Sfântul?

3) Sfinte Gunzelve, și-o închin ție.

NOTE ȘI DISCUȚIUNI

TOT DESPRE EXAMENELE DE CAPACITATE
PENTRU NUMIREA PROFESOARELOR LA
ȘCOALELE SECUNDARE DE FETE

II

Programe — Examene

La observațiunea făcută în numărul precedent, cu privire la condițiunile de admitere adăogăm încă una referitoare la *certificatul de bună purtare* care se cere candidatelor.

Dacă cererea unui certificat constatator că s'a audiat un curs de pedagogie și s'a urmat lecțiunile practice ale unui seminar pedagogic era o condițiune impusă în lege, depinzând însă de înființarea școlii normale superioare, cererea unui *certificat de bună purtare* nu se bazează pe nici o dispoziție, nici a legii învățământului secundar și superior, nici a regulamentului din 1904 pentru numirea profesoarelor la școlile secundare de fete de gradul I și II.

S'au gândit alcătuitoarii publicațiunii de azi ce *serioasă și neiertată* umilire se aduce candidatelor prin obligațiunea prezintării acestui certificat?

Fata nemăritată, viețuind în casa părintească, sub autoritatea părinților are să ceară mahalagiilor — trei la număr și delegatul patru — comisarului secției polițienești respective sau prefectului *certificat de moralitate, de bună purtare?*

Dar femecea măritată, mamă de multe ori, păstrătoarea cinstei și demnității familiei, cui ar putea să ceară acest certificat, fără să sufere o înjosire pentru demnitatea ei de soție și mamă?

Dacă autoritatea școlară de astăzi ar fi căutat să citească și să înțeleagă textul legii învățământului secundar și superior, poate n'ar fi săvârșit această *neiertată călcare a bunului simț*.

Legea cere *să aibă o bună purtare*, și numai când se dovedește că nu o are (art. 32 din lege, art. 7 din regulamentul pentru numirea profesoarelor și art. 6 din regulamentul pentru numirea profesorilor) prevede ștergerea de pe tabloul de capacitate a candidatelor și aceasta *numai în urma avizului inspectorilor și a consiliului permanent*. (Art. 7 din regulament.)

Iată cu ce circumspecțiune bine chibzuită regulamentele pentru numirea profesoarelor și profesorilor veghează la moralitatea și demnitatea corpului didactic.

Dar să vedem care e *programa* după care se vor ține aceste examene și apoi modul cum se vor ține.

I. Iată programa publicată de minister:

A. Specialitatea: partea literară, fără limbile moderne străine

I. Limba română

Gramatica

a) Morfologia. Părțile vorbirii: substantivul; substantive comune și proprii; genul; numărul; substantive cari au numai singular sau plural cazurile; exprimarea lor prin forme flexionare și prin prepozițiuni; declinațiunea articulată și nearticulată; împărțirea declinațiunilor după terminațiune. Articolul hotărât și nehotărât, formele lui după gen, număr, caz și declinațiune. Adjectivul; împărțirea lui după terminațiune; gradele de comparațiune. Pronumele: personale, posesive, demonstrative, relative, interogative și nedefinite; declinarea lor. Numeralele: cardinale, ordinale, distributive, multiplicative și adverbiale. Verbul: verbele auxiliare, transitive, intransitive și reflexive; conjugările, timpurile și modurile; formele active și passive; verbele așa zise neregulate. Adverbul; împărțirea lui; comparațiunea. Prepozițiunile simple și compuse. Conjecțiunile, împărțirea lor. Interjecțiunea. Formarea cuvintelor.

b) Sintaxa. Părțile propozițiunii: subiectul, predicatul, atributul, complimentul, fraza; coordonarea și subordonarea; felurile propozițiilor subordonate. Construcțiuni eliptice. Sintaxa specială a diferitelor părți de cuvânt, topica lor.

Istoria limbei

Originile și formațiunea limbei române: elementul autohton din peninsula balcanică; latina vulgară (deosebirile mai importante dintre ea și cea clasică); dezvoltarea ei în peninsula balcanică până la năvălirea slavilor; influența slavă veche: influența albaneză, bizantină, bulgară, sârbă și ungurească; limba română primitivă, patria ei; despărțirea în dialecte (dialectele daco-macedo și istro-român, particularitățile), urmele de limbă anterioare secolului al XVI-lea. Limba română în secolul al XVI-lea (particularitățile fonetice, morfologice, sintactice și topice pe cari le prezintă în această epocă, explicarea lor); Dezvoltarea ei ulterioară Limba-literară; formațiunea ei, diferitele încercări de reformă.

Scrierea cu cirilice și litere latine; sistemele ortografice, ortografia de azi.

Literatura

Genurile literare. Genul istoric și oratoric, genurile poetice (genul liric, epic, dramatic și didactic, cu noțiune de versificație); cunoașterea reprezentanților lor mai de seamă din literatura română.

Istoria literaturii. Cele mai vechi texte, literatura religioasă din secolul al XVI-lea, (Psaltirile, codicele Voronețian, tipăriturile lui Coresi, textele Măhăcene); literatura religioasă din secolul al XVII-lea; mitropolitul Vaarlam și mitropolitul Dosoftei; traducătorii bibliei lui Șerban; literatura istorică, cele mai vechi cronicile, Urechii, Miron și Nicolae Costin, Neculcea, Dumitru Cantemir; cronicarii munteni; genul istoric la sfârșitul secolului XVIII-lea; ultimii cronicari; școala latinistă; inițiatorii și continuatorii ei (Mincu,¹⁾ Șincai, Maior, Laurian-Cipariu); începuturile poeziei lirice (Văcăreștii, Conaki, Cârlova), Eliad, Asachi Mureșeanu, școala inaugurată de Kogălniceanu, Russo, Alexandri, Negruzzi; activitatea literară a acestora, Balcescu, Gr. Alexandrescu, Donici, Bolintineanu, Odobescu, Creangă, Eminescu.

Caracterizarea diferitelor curente din literatura veacului al XIX-lea.

Literatura populară, scrisă și nescrisă Folclorul și cei mai însemnați: Panu și Ispirescu.

2. Limba latină

Cunoștințele obișnuite de morfologie și sintaxă.

Noțiuni elementare de prozodie și metrică.

Istoria literaturii latine până la *Scriptores Historiae Augustae*; cunoștințele generale despre diferitele epoci, genuri și scriitori mai însemnați.

Interpretare din autori, și anume din: Cesar: De bello Gallico; Cicero: Catilina, De officiis; Salust; Ovid: Metamorfozele, Virgil: Aeneis; Tit-Liviu.

3. Istoria generală

Posedarea materiilor prevăzute în programa de liceu, cu o dezvoltare mai largă a istoriei moderne și contemporane, până la războiul ruso-turc 1877—78.

Orientare în literatură istorică generală (operele cele mai principale) și noțiuni asupra izvoarelor istorice.

4. Istoria românilor

Materia din programa clasei VIII de liceu, cu dezvoltare a părților mai importante din punct de vedere politic și cultural.

Cunoștințe despre izvoarele principale ale istoriei românilor și despre scrierile mai însemnate asupra ei.

5. Istoria artelor

Istoria pe scurt a artelor, cu specială privire la arhitectura și sculptura greco-romană; la arhitectura bizantină, gotică și romană din evul mediu; la arhitectura și sculptura renașterii. Reprezentanții principali ai școlii olandeze și germane.

Noțiuni de artă bizantină la popoarele din orientul Europei și la români. Cunoașterea monumentelor arhitecturale mai însemnate din România și a picturilor murale vechi.

6. Estetica

Definițiunea estetice, deosebirea între estetică și celelalte științe.

Definițiunea frumosului și clasificarea artelor în legătură cu acestea.

Istoricul pe scurt al diferitelor teorii estetice, mai ales a celor moderne. Explicarea termenilor înrebuințați în estetică: geniu artistic, gustul, stilul, etc.

Caracterele distinctive ale fiecărei arte; arhitectura, sculptura, pictura și poezia.

Privire generală asupra dezvoltării fiecăreia, mai ales însă a arhitecturii, picturii și poeziei.

Noțiuni de critică artistică și literară.

7. Noțiuni de economie politică

Posedarea deplină a materiilor prevăzute în programa clasei VIII de liceu.

Istoricul pe scurt al teoriilor de economie politică și noțiuni elementare asupra literaturii economice contemporane. Chestiunile economice la ordinea zilei în România.

8. Noțiuni de drept uzual

Materia din programa clasei IV a școlilor secundare de fete de gradul II, completată cu chestiunile de drept constituțional și administrativ din programa clasei VIII de liceu.

9. Geografia generală și a României

Materia din programa de liceu cu dezvoltarea moderată a geografiei politice. Formațiunea teritorială a țărilor Europei.

Populațiunea globului, împărțirea ei etnografică și distribuțiunea ei geografică. Distribuțiunea geografică a limbilor și a religiunilor.

10. Psihologia, logica și pedagogia

Psihologia și logica după programa clasei VII și VIII de liceu.

Pedagogia, după programa clasei IV a școlilor secundare de fete gradul II.

B. Specialitatea: limba franceză

I. Limba franceză

Cunoștințe dezvoltate de gramatică.

Noțiuni generale de origina și dezvoltarea limbei franceze.

Istoria literaturii franceze, cunoștințe elementare de literatură din evul mediu; literatura renașterii, scriitorii mai însemnați din secolul XVII și XVIII-lea, școala romantică, naturalismul, literatura din a doua jumătate a secolului XIX-lea:

Traduceri din: Racine, Corneille, Bossuet, La Fontaine, Buffon, Rousseau, Chateaubriand, Victor Hugo, Lamartine, Michelet, Taine, Sully Prudhomme.

2. Pedagogia

Pedagogia după programa clasei IV a școlilor secundare de fete de gradul II.

Față de programa după care s'au ținut primele examene în 1904, aceasta se prezintă cu o nouă grupare de obiecte. S'a făcut din limbile moderne specialități deosebite, lăsându-se ca o specialitate separată *partea literară*.

Observând mai de aproape această programă, partea literară și comparându-o cu programele de capacitate pentru profesorii secundari, nu putem decât să fim izbiți de *marea nedreptate* ce se face fetelor, prin acest program *excesiv de încărcat*.

Pe când profesorilor li se cer două materii — una principală și una secundară — candidaților pentru partea literară, li se cere nu mai puțin decât *12 materii* și unele cu dezvoltări destul de mari. (Limba română în special).

Nedreptatea provine tot din neobservarea înlănțuirii pozițiilor legii învățământului secundar și superior. O astfel de programă ar fi avut rațiune în cazul existenței *școlii normale superioare*. Această școală era să aibă două secțiuni: *secțiunea literară*, în care

1) Pe acest Mincu unde l'a găsit ministerul?

era să se propună: limbele română, latină, franceză și germană, istoria literaturilor antice și moderne, istoria artelor; istoria generală și istoria Românilor, estetică, noțiuni de economie politică, dreptul uzual și instrucțiunea civică.

În *secțiunea științifică* avea să se propună: matematicile cu comptabilitatea, cosmografia, fizica, chimia, fiziologia, zoologia, botanica, mineralogia, igiena.

Geografia generală a României, psihologia, logica și Pedagogia erau să se predea la ambele secțiuni (art. 95 din legea inv. sec. și sup.).

Precum singură această școală normală superioară avea să pregătească corpul didactic pentru școlile secundare de fete—și numai în chip provizoriu, până la eșirea primii serii se admiteau licențiatele Universităților—era firesc, ca examenul de capacitate la care erau supuse absolventele școlii, să constea din materiile predate în cei trei ani în secțiunile școlii.

Astăzi însă, neexistând această școală, rămâne ca Universitatea să prepare viitoarele profesoare pentru învățământul secundar.

Or, regulamentele facultăților de litere și filosofie din București și Iași arată că învățământul superior în aceste facultăți, tinde spre o specializare din ce în ce mai pronunțată.

Facultățile de litere au eliberat următoarele patru feluri de licențe:

Licența în istorie după audiarea următoarelor cursuri, timp de trei ani: Istoria veche cu epigrafia; istoria medie și modernă, istoria românilor; arheologie și antichități; limba paleoslovenică; sociologie și câte un an cursurile de: Istoria filosofiei vechi sau moderne; limba latină, limba elină sau o limbă modernă; pedagogia.

Licența în filologie clasică audiind timp de trei ani:

Limba și literatura latină; limba și literatura elină; arheologie și antichități; istoria veche și epigrafie; istoria filosofiei vechi și câte un an: Filologia comparată; o limbă neolatină după alegere, Pedagogia.

Licența în filosofie audiind timp de trei ani cursurile de: Logică; Psihologie; Estetică; Etică; Pedagogie; Sociologie; Istoria filosofiei vechi și moderne; Istoria filosofiei contemporane și doi ani două din următoarele cursuri: Limba latină; limba elină; istoria veche; istoria medie și modernă; istoria românilor; limba și literatura română.

Licența în filologie modernă audiind trei ani:

Limba română; Literatura română; Filologie romanică; istoria medie și modernă; istoria românilor; estetică; limba și literatura franceză sau germană, și un an cursuri de: Limba latină sau paleoslovenică; Filologie comparată; Istoria filosofiei moderne sau contemporane; Pedagogia ¹⁾

Firesc ar fi ca specialitățile pentru aceste examene de capacitate, să se alcătuiască în legătură cu secțiunile facultăților de litere și filosofie.

Comparând materiile cerute de minister pentru examenele de capacitate cu cursurile urmate în facultatea de litere, iată ce găsim:

Licențiatele în istorie au urmat din cursurile cerute la examenul de capacitate 5: limba latină; istoria veche cu epigrafia, medie și modernă—ar fi istoria generală; istoria română, geografia și pedagogia.

Licențiatele în filologie clasică au audiat 2 jumătăți și anume: limba și literatura latină; istoria veche și pedagogia.

Licențiatele în filosofie au audiat 4 și anume:

Psychologia; logica; estetica; pedagogia și la alegere două din obiectele citate mai sus. Să admitem că ar fi două din publicația cursului, ar fi 6 de toate.

In 1900 catedra de Geografie s'a alipit la secția istorică și de filologie modernă.

Licențiatele în filologie modernă au audiat $7\frac{1}{2}$ și anume: Limba și literatura română; limba latină; istoria medie și modernă; istoria românilor; geografia, estetică; pedagogia.

Dacă adăogăm că la facultatea de litere fiind un an comun au trebuit toate să audieze un curs de logică și unul de psihologie, trecând examenele anuale, avem că:

Licențiatele în istorie sunt pregătite pentru 7 din 12 cursuri cerute

cele în *filologie clasică* pentru $4\frac{1}{2}$ din 12

cele în *filologie modernă* „ $8\frac{1}{2}$ „ 12

cele în *filozofie* „ 6 „ 12

Cele cari ar fi mai favorizate prin această programă ar fi, după cum se vede, licențiatele în filologie modernă.

Dar să vedem câte ar fi la număr.

Lăsăm la o parte licențiatele anterioare anului 1904 cari n'au izbutit la primul examen. Vorbim de Universitatea din București. Dela 1904 când s'a ținut primul examen de capacitate și până în Octombrie 1908 au eșit din facultatea de litere:

17 licențiate în istorie,

32 în filologie modernă.

2 în filologie clasică.

3 în filozofie ¹⁾.

Lăsând la o parte licențiatele în filologie modernă cari ar avea să prepare: istoria artelor, dreptul uzual și economia politică, celelalte candidate, ne fiind pregătite în Universitate decât pentru 6 materii, în medie, vor avea ca în scurtul timp de 5 luni de zile pe lângă prepararea materiilor studiate deja, să se pregătească pentru 6 materii despre cari de multe ori nu au de cât slabe și îndepărtate amintiri. Va fi cu neputință să aibă o pregătire bine îndrumată, și se va întâmpla să avem candidate cari să poseadă superficial sau insuficient materia pe care vor fi chemate să o predea.

Menținerea grupelor de materii, așa cum sunt publicate, nu numai că este o *revoltătoare nedreptate*, după cum am arătat, izvorită din *ne cunoșterea, nici cel puțin în general a organizării învățământului nostru superior*; dar va contribui, să facă din aceste examene o adevărată *loterie*, după urma căreia vom avea să resimțim efecte neplăcute, în privința pregătirii corpului didactic al școlilor de fete.

Singura măsură chibzuită, *în raport cu pregătirea candidaților în Universitate*, și mai cu seamă, pentru *recrutarea în condițiuni mai bune* a unui *personal didactic* mai bine pregătit ar fi orânduirea specialităților pe grupe de materii.

Astfel s'ar putea grupa:

Grupa I	}	Istoria generală
		Istoria Românilor
		Geografia
		Limba latină

Grupa II	}	Limba română
		Estetica
		Istoria artelor

Grupa III	}	Psychologia
		Logica
		Economia politică
		Dreptul uzual

Grupa I ar corespunde licenței în istorie și într-o câțva licenței în filologie clasică.

A II licenții în filologie modernă.

A III licenții în filozofie.

Dar și în acest caz pentru *Istoria artelor*, *Econo-*

1) Extrase din Anuarile Universității din București pe anii 1904—1907.

mia politică, Dreptul usual, candidatele s'ar mărgini la o pregătire proprie, mai mult sau mai puțin bine îndrumată, căci în facultatea de litere nu pot audia asemenea cursuri. Dar sunt numai 3 și nu 12 ca în publicația de azi.

Gruparea de obiecte poate să fie făcută și în altfel. Ceea ce este esențial și trebuie ținut în seamă sunt: *cursurile audiate în diferitele secțiuni speciale a facultăților de litere*. Grupele de materii să corespundă cât mai mult posibil cursurilor audiate pentru cele 4 licențe

II Examenul la care vor fi supuse candidatele va fi identic cu examenul general prevăzut de art. 97 al. III din lege, publică Ministerul.

Iată ce zice acest articol.

«Examenul general va consta în probe scrise, cari sunt eliminatorii, în probe orale, cari sunt extemporale și în probe de *practică pedagogică*. Pe lângă acestea elevile secțiunii științifice vor face și lucrări experimentale în laboratorii. Elevele ambelor secțiuni vor mai trebui să fie examinate, oral și extempore, din pedagogie. Acest examen are de scop să dovedească întru cât elevele sunt familiarizate cu problemele pedagogice mai însemnate, precum și modul cum se orientează ele în literatura pedagogică».

Aci revine din nou chestia *practicei pedagogice*.

Este foarte firesc și bine, să se ceară candidatelor probe de *practică pedagogică*. E vorba, să se vadă dacă pot să propue într-o clasă secundară o lecțiune oarecare, în curent cu noile metode.

Dar revine întrebarea pusă în numărul precedent: unde au putut candidatele să capete îndemânarea în aplicarea noilor metode de predare, când ele nu au avut școala de aplicație prevăzută de lege?

Că vor veni câte-va, cari să facă lecții bune poate, foarte laudabil pentru ele. Au avut posibilitatea ca sub o formă sau alta, să experimenteze.

Dar în genere chestiunea *practicei pedagogice* rămâne pe grija *pregătirii personale* a candidatelor.

În asemenea condițiuni se poate vorbi de unificarea metoadelor de învățământ, în școlile secundare de fete? Credem că nu, și dificultatea va proveni din lipsa sau insuficiența pregătire a candidatelor.

Dar de ce publicația, asupra modului cum se vor ține examenele, nu se referă la strictele și amănunțitele dispozițiuni, cuprinse în regulamentul pentru numirea profesoarelor la școlile secundare gradul I și II din 1904? (art. 8 — 52).

Se va fi lucrând la vre-o modificare a regulamentului? În acest caz ar fi de dorit o echitabilă și folositoare îndreptare, ținându-se seamă de observațiunile aici arătate.

Nu se mai poate îngădui *reeditarea memorabilelor examene din 1904* și recrutarea corpului didactic pentru școlile de fete în aceleași condițiuni, fără a atrage învățământului de fete însemnate consecințe.

Nu e vorba să ne grăbim. Este destul timp să se revină, să se facă o nouă publicare, mai potrivită pentru satisfacerea trebuințelor școlii.

Mai e nevoie să amintim principiul bătrânului ex-șef al partidului liberal—când va, oare cum *mentorul* în ale școlii al ministrului școlilor de azi — *erare humanum, perseverare diabolicum*?

A. ȘT. G.

CĂRȚILE DE CITIRE OFICIALE

Domnule Director,

Îngăduiți-mi câteva reflexiuni la articolul din numărul trecut al d-lui Șt. Negulescu.

Una este personală. Autorul nu este numai institu-

tor, cum iscălește, ci și autorul unei cărți care a circulat în școale și pe care comisia prezidată de mine a scos-o din curs, acordându-i numai premiul al doilea (la cl. IV). Are deci și d-l Șt. Negulescu un motiv omenesc de-a fi supărat. Cred că *supărarea aceasta* îl face să fie bănuitor și nedrept.

Este nedrept. Și dacă pot dovedi că noi am examinat *temeinic* cărțile, dovada aceasta arată și nedreptatea.

1. Cărțile de curs primar sunt cărți de *științe și literatură*. Aprecierea lor nu poate fi deci o medie aritmetică, rece, din nota la științe naturale, istorie, religie, citiri literare etc., ci o chibzuială multiplă asupra înfățișării generale a cărții. Ca să fie cu putință, aprecierea unor părți, mai ales, trebuia s'o facă specialiștii cari văd tot ce-i greșit, dar au simț și pentru ce se află dincolo de limitele specialității lor. Așa am făcut noi. Cuvântul cel dintâi l-au avut specialiștii: C. Giurescu pentru istorie, dr. Sava Atanasiu pentru științele naturale. Amândoi sunt cunoscuți ca specialiști distinși și drepecți. Cine nu i-a putut satisface, ca d. e. d-l Șt. Negulescu, a pățit-o. Față de greșelile de știință, aprecierea religiei cu ale ei subiecte tradiționale și a bucăților literare cădeau pe al doilea plan, deși nu sunt fără importanță. O părere literară putea să îndulcească cel mult aprecierea generală din raportul final, dar nu să... premieze ori să înainteze la tipar cărți fără temeiuri științifice tari.

Toți membrii comisiei am ținut ca din școlile primare să dispară odată definitiv erorile de știință, toți am admis severitatea specialiștilor, toți am «greșit» ori am avut—cum credem noi—meritul de-a rupe eu tradiția nepăsării sau ușurinței în domeniul științei.

2. Mai departe: Aș putea să vă arăt caiete întregi de notițe critice relative la *fiecare* manuscript; aceasta ca dovadă că toate manuscriptele au fost cetite cu conștiință și că voind deoparte să facem școlii un bine, de altă parte, nu doream—cum ni se spune—să facem autorilor nedreptate, ci mult ne feream să nu-i întristăm. Dar adevărul supără, se vede, și când îi dai formele cele mai colegiale. Am drept să refuz deci cuvântul că am fi fost pentru unii muma și ciumă pentru alții. Am fost deopotrivă cu toții. Și astfel trebuia să reușească cei ce au avut erori *mai puțin*, deci manuscripte cele mai lesne de îndreptat și cele cu mai multe însușiri *bune*.

3. N'am ținut ședințe multe, am citit acasă, pe rând, este drept. Altfel, citind *tot*, în ședințe plenare, am fi sportit în mod inutil jetoanele de prezentă. Comisia întâia a costat pe stat foarte mult; noi am ținut s'o întrecem și în privința aceasta, de aceea *nu* am ținut decât atâtea ședințe câte au fost de nevoie.

4. N'am ținut—adică n'a ținut ministerul care a publicat concursul—la numele închise supt un «motto», în plicuri. Cine nu cunoaște fariseismul acestor «motto», șaptele că supt cutare «motto» este... amicul X? Cărțile principale erau doar cunoscute, fuseseră publicate, le cunoșteam deci: Ce era să mai ascunză un «motto»?!

Termin cu o reflexie generală: Din tot ce citesc de o vreme relativ la școală se desface o lipsă de liniște și de simț colegial care nu poate fi decât dăunătoare înțelegerii pe care, de altă parte, toți o declarăm necesară și priincioasă școlii. Fenomenul se datorește probabil influenței mediului politic care-și întinde *metoadele sale* în toate domeniile care au cu el atingeri. Ne lipsește celor mai mulți putința de a face abstracție dela preocupări care n'ar trebui să aibă, în chestiuni de școală, nici o trecere.

Mărturisesc că față de aceste metoade—al căror rost nu-l înțeleg—eu voi rămâne credincios hotărârii de-a fi obiectiv și rece. De aceea v'am comunicat, și în această scrisoare, numai fapte.

G. BOGDAN-DUICĂ

— Să nu lipsească din nici o casă —
Franzbranntwein „Dr. KONYA“

Fricțiune întăritoare pentru *musculatură*, infașilabilă contra durerilor reumatismale, la gâtă, lumbago și ori-ce răceli. Intreține sănătatea, puterea și frumusețea corpului. — Flacon de buzunar 50 bani. Flaconul original LEI 2.

Franzbranntwein cu Menthol

de Dr. Konya se distinge prin puterea sa antiseptică și răcoritoare. Ca atare este recomandat în special contra durerilor nevralgice, durerilor de cap și contra afecțiunilor catarale.

Flacon de buzunar 60 bani. — Flaconul original LEI 2.25
 — SE GĂSEȘTE LA FARMACII ȘI DROGUERII —

Periți-vă de imitațiuni! Veritabilul Franzbranntwein Dr. Konya poartă marca „Fortuna“ depusă la Tribunal și semnătura Dr. Konya și fii pe gâtul sticlei.

20 MAI

Deschiderea Băilor Movila Techir-Ghiol

— Băi calde de nămol, reci de lac și Băi de Mare —

Numărul camerilor fiind relativ mic, iar cererile crescând, se menține dispozițiunea închirierii camerilor pe serii de câte o lună. Prima serie 20 Mai, 20 Iunie; a doua 22 Iunie, 22 Iulie; a treia 24 Iulie, 24 August. Inchiiderea stagiunii 1 Septembrie.

Inchirierile se fac nominal, fără drept de cedare.

Masa în Hotelul mare, table d'hôte 6 lei de persoană zilnic, co-prinzând și cafeaua cu lapte. Copiii până la 10 ani, lei 3. Restaurantul mic table d'hôte 5 lei și 2,50 Se servește și à la carte. Abonamentele la Restaurant nu sunt obligatorii. Cantina cu prețuri foarte moderate.

Vizitarea medicală pentru luarea băilor este obligatorie. Poștă, Telegraf, Farmacie, Infirmerie, Tramcar dela 1 Iunie.

Se observă respectarea strictă a regulamentului Stațiunii.

Angajamentele pentru camere se fac chiar de acum la biroul vânzării loturilor, în strada Modestiei No. 3, București, până la 15 Mai și dela această dată la Stațiunea băilor, prin Constanța.

Pentru orice informațiuni a se adresa la birou.

Administrația

Cea mai ingenioasă mașină de scris este

YOST

Singura care scrie fără panglici

MODEL 10: cu claviatura dublă.

MODEL 15: cu scrisul vizibil și claviatura simplificată.

Cu tabulator pentru tablouri, devize, etc. Cu adaptor pentru scrisul în mai multe culori.

BUCUREȘTI

Calea Victoriei No. 54

TELEFON

Doctorul N. I. Demetriad

Monitor al Clinicei de Maladii Genito-Urinare din Paris (Prof. Albarau)

Instalațiune modernă pentru tratamentul de Specialitate și Ginecologie.

Consultațiuni 5—7.—Str. Pitar-Moșu 15.

Studii Filosofice

ÎN SPECIAL

Revistă pentru Cercetările de Psihologie

TEORETICE ȘI APLICATE LA:

ȘTIINȚA DREPTULUI, PEDAGOGIE ȘI SOCIOLOGIE

SUB DIRECȚIUNEA D-LUI

C. RADULESCU-MOTRU

Profesor la Universitatea din București

REDAȚIA:

BUCUREȘTI. — BULEVARDUL FERDINAND, 55

ABONAMENTUL ANUAL LEI 6.

Abonamentul anual cumulativ la „Studii Filosofice“ și „Noua Revistă Română“, 15 Lei.

Boalele Intestinului

DIAREEA (LA COPII ȘI BĂTRÂNI), DIZENTERIA COLICELE, FURUNCULOZA, ECZEMA ȘI TOATE BOALELE CE PROVIN DIN Infecțiunile Intestinale

SE TRATEAZĂ ADMIRABIL PRIN

LACTOFERMENT

(Bulion paralaetic)

APROBAT DE CONS. SANIT. SUPER.

ZILNIC PREPARAT PROASPĂT NUMAI LA

LABORATORUL Dr. ROBIN

5, Str. I. C. Brătianu 5. — Telefon.

Un flacon 2 lei. În provincie contra mandat 2,70
 Cereți prospecte gratuite

SANATORIUL

Dr. GEROTA

CONSTRUIT ȘI MONTAT

Special pentru tratamentul bolilor chirurgicale

Operațiuni și Faceri

Bulevardul Ferdinand 48, București

TELEFON 1/44

DROGUERIE & PARFUMERIE

D. G. DIAMANDI

BUCUREȘTI

EAU DE COLOGNE

Grand Prix Expozițiunea Internaț. de Higienă
 PARIS 1907

DOCTORUL MIRON

Membru al consiliului de Igienă

CALEA MOȘILOR 209

Consult 3—p. m.

Telefon 12/33.